

Załącznik nr 2
do Uchwały Nr 2/2017
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 12 stycznia 2017 r.

**RAPORT Z WIZYTACJI
(profil praktyczny)**

**dokonanej w dniach 17-18 listopada 2018
na kierunku *ekonomia*
prowadzonym
przez Wydział Ekonomii w Kaliszu,
Wyższej Szkoły Finansów i Informatyki
im. prof. Janusza Chechlińskiego w Łodzi**

Warszawa, 2018

Spis treści

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	4
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej	4
1.2. Informacja o procesie oceny	4
2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku	5
3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej	6
4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej	8
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	8
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1	8
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	11
Dobre praktyki	11
Zalecenia	11
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	12
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2.....	12
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	21
Dobre praktyki	22
Zalecenia	22
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.....	22
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3.....	22
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	26
Dobre praktyki	27
Zalecenia	27
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	27
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4.....	28
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	29
Dobre praktyki	30
Zalecenia	30
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	30
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5.....	30
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	31
Dobre praktyki	32
Zalecenia	32
Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia	32
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6.....	32

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	33
Dobre praktyki	33
Zalecenia	33
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia.....	33
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7.....	33
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	35
Dobre praktyki	35
Zalecenia	35
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia	36
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8.....	36
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	39
Dobre praktyki	40
Zalecenia	40
5. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny	41
Załączniki:.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia.	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 4. Wykaz modułów zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 5. Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodniczący: Dr hab. Wiesław Ciechomski, członek PKA
członkowie:

1. prof. dr hab. Stefan Wrzosek, członek PKA
2. mgr Przemysław Pawlak, ekspert ds. pracodawców PKA
3. mgr Edyta Lasota – Bełzek, ekspert PKA
4. Damian Michalik, ekspert ds. studenckich PKA

1.2. Informacja o procesie oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku *ekonomia* prowadzonym na Wydziale Ekonomii w Kaliszu, Wyższej Szkoły Ekonomii i Informatyki im. prof. Janusza Chechlińskiego w Łodzi, została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2018/2019. PKA oceniła jakość kształcenia na tym kierunku. Poprzednia ocena jakości kształcenia miała miejsce w dniach 24-25 lutego 2013 roku i zakończyła się wydaniem oceny pozytywnej (Uchwała Nr 319 / 2013 Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej) z dnia 20 czerwca 2013 roku. Ocena dostosowania się Uczelni do uwag PKA zostanie przedstawiona w dalszej części raportu – w punkcie 5.

Odbyta wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu wizytującego opracowano po zapoznaniu się z przedłożonym przez Uczelnię Raportem samooceny oraz na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, przeprowadzonych hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac przejściowych oraz dyplomowych, dokonanego przeglądu infrastruktury dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z władzami Uczelni, pracownikami, przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego oraz ze studentami kierunku.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku

Nazwa kierunku studiów	<i>Ekonomia</i>	
Poziom kształcenia (studia I stopnia/studia II stopnia/jednolite studia magisterskie)	Studia I stopnia	
Profil kształcenia	Praktyczny	
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	Studia niestacjonarne	
Nazwa obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek (w przypadku, gdy kierunek został przyporządkowany do więcej niż jednego obszaru kształcenia należy podać procentowy udział liczby punktów ECTS dla każdego z tych obszarów w liczbie punktów ECTS przewidzianej w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia)	Obszar nauk społecznych	
Dziedziny nauki/sztuki oraz dyscypliny naukowe/artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku (zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 8 sierpnia 2011 w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, Dz.U. 2011 nr 179 poz. 1065)	Dziedzina nauk ekonomicznych / ekonomia	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia	6 semestrów/180 ECTS	
Wymiar praktyk zawodowych / liczba godzin praktyk	12 tygodni / 480 godzin	
Specjalności realizowane w ramach kierunku studiów	1. Bankowość i finanse przedsiębiorstw 2. Gospodarka i administracja samorządowa 3. Rachunkowość 4. Menedżer sprzedaży 5. Organizacja i rozwój innowacyjnej firmy	
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwentów	Licencjat	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku		143
Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów na studiach		1023

3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Ocena stopnia spełnienia kryterium Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa / Negatywna
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	W pełni
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	W pełni
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	W pełni
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	W pełni
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia	Częściowa
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	Zadowalająca
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia	Zadowalająca

Jeżeli argumenty przedstawione w odpowiedzi na raport z wizytacji lub wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy będą uzasadniały zmianę uprzednio sformułowanych ocen, raport powinien zostać uzupełniony. Należy, w odniesieniu do każdego z kryteriów, w obrębie którego ocena została zmieniona, wskazać dokumenty, przedstawić dodatkowe argumenty i informacje oraz syntetyczne wyjaśnienia przyczyn, które spowodowały zmianę, a ostateczną ocenę umieścić w tabeli 1.

.....

Ze statutu Polskiej Komisji Akredytacyjnej 2016-2018 (załącznik nr 3) wynika, że warunkiem uzyskania pozytywnej oceny jakości kształcenia jest to, aby spośród 8 kryteriów wymienionych w powyższej tabeli ponad 50% kryteriów było spełnionych co najmniej w stopniu „w pełni”, w tym kryteria 1, 2, 4 i 7, a pozostałe kryteria w stopniu zadowalającym. Dla ocenianego kierunku *ekonomia*, prowadzonego przez Wydział Ekonomii w Kaliszu, Wyższej Szkoły Finansów i Informatyki im. prof. Janusza Chechlińskiego w Łodzi nie są spełnione dwa wymogi dla uzyskania pozytywnej oceny jakości kształcenia:

- ocena „częściowa”, a nie co najmniej „zadowalająca” w przypadku kryterium nr 6;
- ocena „zadowalająca”, a nie co najmniej „w pełni” w przypadku kryterium 7.

Odpowiedź władz Uczelni na raport z wizytacji nie spowodowała podniesienia ocen kryterium nr 6, 7 i 8. Władze Wyższej Szkoły Finansów i Informatyki im. prof. Janusza Chechlińskiego w Łodzi. W przypadku kryterium nr 6 (*Umiędzynarodowienie procesu kształcenia*) zadeklarowano, że „Uczelnia będzie intensywnie zabiegać o nawiązanie współpracy z uczelniami zagranicznymi i podejmować próby aktywizacji studentów do wyjazdów zagranicznych. Działanie to byłoby znacznie łatwiejsze do realizacji, gdyby Uczelni udało się zrekrutować studentów na studia stacjonarne”. Zespół Oceniający PKA stwierdził, że powyższa deklaracja nie upoważnia do podniesienia oceny z „częściowej” na „zadowalającą” i wymaga weryfikacji podjętych działań naprawczych w nadchodzącym roku akademickim.

W przypadku kryterium 7 (*Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia*) władze Uczelni wyjaśniły, że:

1. zakupiono dodatkowe komputery do istniejącej pracowni komputerowej oraz, że planowane jest także stworzenie dodatkowej pracowni komputerowej;
2. księgozbiór biblioteki będzie sukcesywnie powiększany o nową literaturę uwzględnianą w sylabusach przedmiotów;
3. Uczelnia planuje w najbliższej przyszłości uruchomić dla studentów system informatyczny e-dziekanat;
4. w związku z tym, iż Uczelnia wynajmuje pomieszczenia od IV LO w Kaliszu nie ma możliwości dostosowania budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych, jednakże o tych utrudnieniach kandydaci informowani są już na etapie rekrutacji;
5. uwzględnione zostaną oczekiwania studentów co do możliwości korzystania na domowych komputerach z oprogramowania stosowanego podczas zajęć na Uczelni.

Powyższe wyjaśnienia posiadają w zdecydowanej większości deklaracyjny charakter i zdaniem Zespołu nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych PKA rzeczywista weryfikacja realizacji zaleceń PKA powinna zostać dokonana w roku akademickim 2019/2020.

Jeśli chodzi o kryterium 8 *opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia* to otrzymało ono ocenę *zadowalającą*, ponieważ podczas wizytacji stwierdzono, że studenci nie posiadają dostępu do dokumentów i informacji związanych z jakością kształcenia, brakuje kompleksowego wsparcia osób niepełnosprawnych, w Uczelni nie funkcjonuje Biuro Karier, brakuje również zaplecza gastronomicznego, zapewniającego możliwość korzystania z niego w każdy dzień zjazdowy.

W odpowiedzi na raport z wizytacji władze Uczelni poinformowały, że: niezbędne informacje dotyczące wsparcia studentów w procesie kształcenia zostały opublikowane na stronie internetowej WSFiL, prowadzone są negocjacje z właścicielem lokalu gastronomicznego zlokalizowanego w budynku IV LO, w którym odbywają się zajęcia dydaktyczne, podpisano porozumienie z Centrum Informacji Księgowej, na podstawie którego studenci mogą uzyskać Certyfikat Księgowego, co poprawi ich sytuację na rynku pracy. Zespół nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych PKA przyjmuje do wiadomości informacje o deklarowanych przez Uczelnię działaniach naprawczych w zakresie wsparcia studentów w procesie osiągania efektów kształcenia. Zespół stwierdza, że ich rezultaty powinny zostać zweryfikowane w trakcie powtórnej oceny programowej.

Tabela 1

Kryterium	Ocena spełnienia kryterium¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa
Uwaga: należy wymienić tylko te kryteria, w odniesieniu do których nastąpiła zmiana oceny	

4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni

1.1.Koncepcja kształcenia

1.2.Prace rozwojowe w obszarach działalności zawodowej/gospodarczej właściwych dla kierunku studiów

1.3.Efekty kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

1.1.

Wyższa Szkoła Finansów i Informatyki im. prof. Janusza Chechlińskiego w Łodzi jest uczelnią założoną w roku 1997 przez:

- Bank PBG SA,
- Bank Przemysłowo-Handlowy SA.
- Powszechny Bank Kredytowy SA.

i wpisaną do rejestru uczelni niepublicznych pod pozycją 116.

Uczelnia nosi imię Janusza Chechlińskiego (1926-1996), który był wybitnym profesorem Uniwersytetu Łódzkiego, specjalistą w dziedzinie finansów, w tym finansów publicznych, gospodarki budżetowej i systemu podatkowego.

Uczelnia posiada dwa Wydziały: Wydział Ekonomiczno-Społeczny w Łodzi oraz Wydział Ekonomii w Kaliszu. Na Wydziale w Kaliszu prowadzone są studia I stopnia na kierunku *ekonomia*, natomiast Wydział w Łodzi nie uruchomił kształcenia z powodu niezadowalającej rekrutacji, spowodowanej bardzo dużą konkurencją na tamtejszym rynku usług edukacyjnych. Władze Uczelni zapewniają, że w roku 2019 podjęte zostaną intensywne działania zmierzające do poprawy tej sytuacji, w tym zmiana lokalizacji i znacząca poprawa warunków lokalowych. Z kolei w na Wydziale Ekonomii w Kaliszu rekrutacja jest od kilkunastu lat na stabilnym poziomie.

Zespołowi Oceniającemu PKA udostępniono Uchwałę nr 10 Senatu Uczelni z dnia 23 maja 2013 roku w sprawie przyjęcia strategii rozwoju Uczelni do 2020 roku. Misja Uczelni przedstawiona w tym dokumencie oraz w Raporcie samooceny obejmuje następujące działania:

1. dążenie do zapewnienia najwyższej jakości kształcenia poprzez systematyczne doskonalenie treści programowych nauczania w nawiązaniu do postępu wiedzy i w oparciu o wykorzystanie najnowszych osiągnięć teorii i technik nauczania,
2. kształcenie dla przyszłości, w oparciu o zasady humanizmu i demokracji, w imię poszanowania uniwersalnych wartości etycznych, tolerancji, odmiennych poglądów i idei,
3. zapewnienie studentom warunków intelektualnego rozwoju i kształtowanie twórczego, otwartego na innowacyjność sposobu myślenia i postępowania,
4. kształcenie odpowiednich umiejętności praktycznych, elastycznego dostosowywania się do zmieniających się warunków otoczenia, rozwijanie kultury ogólnej, celem stworzenia studentom szans aktywnego uczestnictwa w gospodarce opartej na wiedzy i przynależności do grupy liderów w swoim środowisku,
5. prowadzenie badań naukowych, w obszarze ekonomii, respektując i promując europejski system wartości w poszukiwaniu prawdy i odpowiadając na potrzeby gospodarki kraju i regionu,
6. popularyzacja nauki w lokalnym i regionalnym środowisku funkcjonowania Uczelni, współpraca z władzami samorządowymi oraz z biznesem.

Cele strategiczne Uczelnia realizuje poprzez:

1. wdrażanie programu nauczania ściśle powiązanych z potrzebami rynku pracy,
2. tworzenie nowych kierunków studiów i specjalności kształcenia dostosowanych do strategii rozwoju regionów,

3. rozwijanie kształcenia ustawicznego, którego wyrazem jest poszerzanie oferty studiów podyplomowych w ramach prowadzonego kierunku studiów, mających na celu podwyższenie kwalifikacji i wzrost konkurencyjności na rynku pracy,
4. udział praktyków w procesie dydaktycznym,
5. organizację praktyk zawodowych dla studentów u pracodawców z otoczenia rynkowego.

Strategia rozwoju Wydziału Ekonomii w Kaliszu wpisuje się w strategię rozwoju całej Uczelni. Celami strategicznymi Wydziału są:

- doskonalenie programu kształcenia pod kątem oczekiwań kaliskiego i wielkopolskiego rynku pracy poprzez wprowadzanie nowych przedmiotów, otwieranie specjalności,
- zapewnienie odpowiedniego poziomu jakości kształcenia, weryfikacja efektów kształcenia, ewaluacja kadry dydaktycznej,
- współpraca z interesariuszami zewnętrznymi, poprzez pozyskiwanie miejsc praktyk,
- motywowanie pracowników naukowo-dydaktycznych do prowadzenia badań poprzez możliwość publikacji w zeszytach WSFiI, rozwijanie kontaktów z władzami samorządowymi i z przedstawicielami biznesu.

Są to sformułowania o uniwersalnym znaczeniu. Podobnie uniwersalne i wielokierunkowe są założenia polityki jakości. Nie uwypuklają tożsamości Uczelni czy Wydziału, ale niewątpliwie koncepcja kształcenia na kierunku *ekonomia* jest z nimi zgodna, a zwłaszcza służy realizacji dwóch pierwszych celów strategicznych Uczelni i pierwszego z celów strategicznych Wydziału. Za zasadne uznaje się uaktualnienie strategii rozwoju Uczelni i Wydziału, ponieważ zakres czasowy, na który opracowano te dokumenty mija w przyszłym roku.

Koncepcja kształcenia powstawała przede wszystkim dzięki wiedzy i doświadczeniom wiodących interesariuszy wewnętrznych, zwłaszcza nauczycieli akademickich. Brak podstaw do stwierdzenia znaczącego wpływu interesariuszy zewnętrznych czy wykorzystania wzorców zagranicznych. Niemniej jednak koncepcja ta jest wyraźnie podporządkowana potrzebom lokalnego otoczenia. Opiera się ona na szerokim (szerszym niż zwykle akceptowane) pojęciu ekonomii, odpowiadającym całej niedawno ustanowionej dyscyplinie naukowej ekonomia i finanse, a nawet szerzej, bo z uwzględnieniem nauk o zarządzaniu i jakości. Z tego względu deklaracja oparcia jej tylko na ekonomii (według starego wykazu dyscyplin naukowych) jest niewystarczająca. Wskazują na to między innymi oferowane studentom specjalności: *Gospodarka i administracja samorządowa*, *Rachunkowość*, *Bankowość i finanse przedsiębiorstw*, a od roku akademickiego 2018/2019 także *Menedżer sprzedaży* oraz *Organizacja i rozwój innowacyjnej firmy*. Właśnie te dwie nowe specjalności wskazują na potrzebę oparcia się także na naukach o zarządzaniu i jakości. Potrzeba dołączenia starej dyscypliny finanse straciła aktualność wobec ustanowienia dyscypliny naukowej ekonomia i finanse. Najczęściej wybieraną i uruchamianą specjalnością jest *Rachunkowość*, co wynika z potrzeb lokalnego rynku pracy, ale także z dobrego przygotowania Wydziału Ekonomii do praktycznego kształcenia w ramach tej specjalności.

1.2.

Wydział Ekonomii w Kaliszu, Wyższej Szkoły Finansów i Informatyki im. prof. Janusza Chechlińskiego w Łodzi realizuje działalność naukowo-badawczą, która prawidłowo lokuje się w dziedzinach i dyscyplinach naukowych, do których zostały przypisane efekty kształcenia na ocenianym kierunku, czyli w dyscyplinie naukowej ekonomia.

Zgodnie z informacjami zawartymi w Raporcie z samooceny, potwierdzonymi podczas wizytacji WSFiI prowadzi następujące prace rozwojowe:

1. Wznowiono po 6 latach przerwy spowodowanej trudnościami finansowymi wydawanie Zeszytów Naukowych WSFiI. Do chwili obecnej złożono 5 artykułów dotyczących badań naukowych pracowników wizytowanej jednostki.

2. Uczelnia od 2015 roku jest organizatorem Konkursu Wiedzy Ekonomicznej, w podziale na 2 sekcje: ekonomiczno-finansową i rachunkowości, dla III i IV klas szkół średnich z powiatów: kaliskiego, pleszewskiego, ostrowskiego i tureckiego. Konkurs cieszy się dużym zainteresowaniem wśród młodzieży szkolnej, co roku w eliminacjach uczestniczy kilka szkół z udziałem ponad 100 uczniów.
3. Uczelnia współpracuje ze szkołami średnimi z powiatów: kaliskiego, pleszewskiego, ostrowskiego i tureckiego organizując otwarte wykłady na tematy ekonomiczne wygłaszane przez pracowników wizytowanej Uczelni. W roku akademickim 2015/16 odbyły się 3 wykłady otwarte, w latach 2016/17 oraz 2017/18 po 4 wykłady. Celem jest zachęcanie uczniów do wzięcia udziału w Konkursie Wiedzy Ekonomicznej oraz promocja Uczelni wśród potencjalnych kandydatów na studia.

Oprócz działalności dydaktycznej Uczelnia podejmuje szereg działań na rzecz podnoszenia kompetencji i kwalifikacji kadr pracowniczych, realizując projekty finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego. WSFiI współpracuje także ze szkołami podstawowymi i średnimi, poszerzając ofertę edukacyjną dla szkół w ramach Uniwersytetu Młodego Odkrywcy.

Ważnym aspektem prac rozwojowych jest współpraca z przedsiębiorstwami, jednostkami samorządu terytorialnego i innymi uczestnikami rynku, która pozwala na modyfikację programu kształcenia na kierunku *ekonomia* np. w obszarach aktywizacji bezrobotnych, rozwijania przedsiębiorczości, uruchamiania własnego biznesu, itp.

Reasumując, zakres prac rozwojowych jest relatywnie skromny, ale równocześnie adekwatny do praktycznego profilu kształcenia. Z pewnością w przyszłości prace te powinny być intensyfikowane.

1.3.

Efekty kształcenia na ocenianym kierunku studiów *ekonomia* (profil praktyczny) zostały przyjęte stosowną Uchwałą Senatu Wyższej Szkoły Finansów i Informatyki im. prof. Janusza Chechlińskiego w Łodzi. Zostały one wąsko przyporządkowane do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych i dyscypliny naukowej ekonomia.

Dla studiów I stopnia określono wspólne efekty kształcenia, w tym w zakresie wiedzy 12 efektów, w zakresie umiejętności 12 i w zakresie kompetencji społecznych również 12 efektów. Dodano do nich odrębne specjalnościowe efekty kształcenia (po 6 dla wiedzy, umiejętności i kształtowania postaw społecznych, czyli łącznie aż 18) dla każdej z oferowanych studentom specjalności. Liczba efektów specjalnościowych jest relatywnie duża. Analiza opisu efektów pozwala jednak uznać, iż sposób ich konstrukcji jest prawidłowy. Ponadto zostały one poprawnie odniesione do:

- efektów kształcenia w obszarach kształcenia w zakresie nauk społecznych;
- uniwersalnych charakterystyk poziomów w PRK - poziom 6;
- charakterystyk drugiego stopnia PRK - poziom 6.

Efekty zostały sformułowane w sposób zrozumiały, gdyż posługują się językiem odpowiadającym współczesnym zagadnieniom z zakresu ekonomii, określają wiedzę używając sformułowania student zna, posiada wiedzę, umiejętności poprzez sformułowania: student potrafi, wykorzystuje, i kompetencje społeczne poprzez określenie gotowości do zadań. Określone efekty kierunkowe oraz przedmiotowe są możliwe do realizacji oraz oceny, ponieważ na I stopniu studiów zakładają osiągnięcie wiedzy podstawowej, która może być następnie rozwijana na studiach II stopnia.

Efekty kształcenia na wizytowanym kierunku studiów zostały skonstruowane w taki sposób aby odzwierciedlały cele kształcenia, wśród których najistotniejsze to:

- przekazywanie studentom kompleksowej wiedzy z zakresu ekonomii, umożliwiającej zrozumienie zależności przyczynowo-skutkowych procesów ekonomiczno-społecznych,
- kreowanie postaw tolerancji, poszanowania wartości etycznych i własności intelektualnej,

- kształtowanie wrażliwości etyczno-społecznej, poczucia odpowiedzialności w środowisku pracy i poza nim,
- kształtowanie umiejętności i pożądaných postaw społecznych, pozwalających na świadome wykorzystanie ich w praktyce gospodarczej, rozwijanie kariery w podejmowanej pracy zawodowej, a także aktywizowanie postaw przedsiębiorczych,
- przygotowanie absolwentów do preferencji pracodawców na lokalnym i regionalnym rynku pracy i podjęcia zatrudnienia w różnych podmiotach gospodarczych instytucjach samorządowych, a także prowadzenia własnej działalności biznesowej,
- uświadamianie potrzeby ustawicznego kształcenia przez całe życie w celu rozwoju osobistego i podnoszenia posiadanych kwalifikacji.

Analiza sylabusów (w łącznej liczbie 42 dla uruchomionej specjalności *Rachunkowość*) pozwala uznać, że efekty przedmiotowe zachowują pełną spójność z efektami kierunkowymi. Każdy efekt kierunkowy został rozwinięty i uszczegółowiony w kilku, a niekiedy w kilkunastu efektach przedmiotowych, uwzględniających problematykę właściwą dla danego modułu. Przyporządkowania te są zasadne. W przekazanej Zespołowi Oceniającemu PKA dokumentacji znajduje się prawidłowo sporządzona matryca pokrycia efektów kształcenia.

Efekty określone dla praktyk zawodowych są adekwatne dla praktycznego profilu kształcenia. Również efekty dotyczące znajomości języka obcego zostały ujęte prawidłowo. Zakłada się, że absolwent kierunku *ekonomia* będzie potrafił formułować wypowiedzi pisemne i ustne, z wykorzystaniem słownictwa właściwego dla nauk ekonomicznych, a także będzie potrafił stosować specjalistyczną terminologię, właściwą dla zakresu kierunku *ekonomia* na poziomie B2 Europejskiego Opisu Systemu Opisu Kształcenia Językowego.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Mocną stroną ocenianego kierunku jest wyraźna orientacja koncepcji kształcenia na potrzeby lokalnego rynku pracy. Słabe strony to zbyt szerokie rozumienie ekonomii i wiązanie koncepcji kształcenia z tylko jedną dyscypliną naukową.

Uczelnia podejmuje prace rozwojowe w obszarach działalności zawodowej i gospodarczej, które są właściwe dla kierunku studiów *ekonomia*.

Kierunkowe efekty kształcenia zostały sformułowane w sposób odpowiedni i prawidłowo odnoszą się do efektów obszarowych. Opis efektów kształcenia z kategorii wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych jest zgodny z Krajowymi Ramami Kwalifikacji, uwzględnia uniwersalne charakterystyki pierwszego stopnia określone w ustawie z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji oraz charakterystyki drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji dla poziomu 6.

Dobre praktyki

Brak.

Zalecenia

1. W doskonaleniu koncepcji kształcenia należy bardziej wykorzystywać wnioski i opinie interesariuszy zewnętrznych.
2. Za zasadne uznaje się uaktualnienie strategii rozwoju Uczelni i Wydziału, ponieważ horyzont czasowy, na który opracowano te dokumenty mija za rok.
3. Zaleca się podjęcie szerszych działań mających na celu zwiększenie form współpracy jednostki odpowiedzialnej za prowadzenie kształcenia na wizytowanym kierunku studiów w zakresie prowadzenia prac rozwojowych na rzecz otoczenia społeczno – gospodarczego.
4. Należy oprzeć koncepcję kierunku na dyscyplinach naukowych ekonomia i finanse oraz nauki o zarządzaniu i jakości.

Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

2.1 Program i plan studiów - dobór treści i metod kształcenia

2.2 Skuteczność osiągania zakładanych efektów kształcenia

2.3 Rekrutacja kandydatów, zaliczanie etapów studiów, dyplomowanie, uznawanie efektów kształcenia oraz potwierdzanie efektów uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

2.1

Program kształcenia na wizytowanym kierunku *ekonomia* na studiach I stopnia trwa 3 lata, w trakcie których studenci zdobywają 180 punktów ECTS. W poniższej tabeli zestawiono wybrane informacje na temat struktury programu nauczania w roku akademickim 2018/2019.

Wyszczególnienie	Punkty ECTS
Łączna liczba punktów jaką student musi zdobyć, aby uzyskać określone kwalifikacje dla studiów pierwszego stopnia (30 punktów ECTS za zaliczenie semestru, 60 punktów za zaliczenie roku);	180
Łączna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać na zajęciach wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów	43
Łączna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z zakresu nauk podstawowych, do których odnoszą się efekty kształcenia dla kierunku <i>ekonomia</i>	24
Łączna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć o charakterze praktycznym	101
Liczba punktów, która student uzyskuje w ramach przedmiotów do wyboru	92
Liczba punktów, która student musi uzyskać w ramach praktyk zawodowych	16
Liczba punktów, którą student musi uzyskać w ramach zajęć wybieralnych	4

Program kształcenia uwzględnia także w punktach ECTS nakład pracy studenta związany z osiąganiem efektów kształcenia przypisanych I poziomowi studiów. Program kształcenia obowiązujący na kierunku *ekonomia* jest skonstruowany modułowo. W programie nauczania wyodrębniono następujące moduły kształcenia:

Wyszczególnienie	godziny zajęć	punkty ECTS
1. Moduł treści ogólnych	120	15
2. Moduł treści podstawowych	159	24
3. Moduł metod ilościowych	117	20
4. Moduł treści kierunkowych	189	29
5. Moduł obieralny	60	4
6. Moduł specjalnościowy	342	78
7. Moduł dyplomowy	36	10
Razem	1023	180

Sekwencja realizacji poszczególnych grup przedmiotów jest prawidłowa. W pierwszych dwóch semestrach dominują przedmioty kształcenia ogólnego i podstawowego, a w następnych przedmioty kierunkowe i specjalnościowe. Umieszczenie modułów kierunkowych w semestrach III-V i przedmiotów specjalnościowych w semestrach IV-VI sprawia, że nie

następuje ich nadmierna koncentracja i zachowana jest logiczna konsekwencja w przekazywaniu studentom wiedzy i praktycznych umiejętności.

Na program studiów składa się około 40 przedmiotów (w zależności od specjalności) pogrupowanych w siedem modułów. Liczba przedmiotów specjalnościowych wynosi

- dla specjalności: *Rachunkowość* – 14;
- dla specjalności: *Menadżer sprzedaży* – 16;
- dla specjalności: *Organizacja i rozwój innowacyjnej firmy* – 16.

Łączny wymiar tych przedmiotów jest identyczny dla każdej specjalności i wynosi 117 godzin wykładów i 225 godzin ćwiczeń. Poniższa tabela ilustruje modułowość programu studiów.

Lp.	Nazwa przedmiotu	Liczba godzin				Liczba punktów ECTS			
		Razem	w.	ćw.	k.	w.	ćw.	k.	Razem
I Moduł ogólny									
1.	Technologie informacyjne	15		15			2		2
2.	Język obcy	72		72			9		9
3.	Etyka w ekonomii	18			18			2	2
4.	Ochrona własności intelektualnej	15	15			2			2
	Razem:	120	15	87	18	2	11	2	15
II Moduł podstawowy									
5.	Zarządzanie	18	18			4			4
6.	Prawo	15	15			2			2
7.	Marketing	18		18			3		3
8.	Socjologia	18	18			3			3
9.	Podstawy rachunkowości	36	18	18		2	3		5
10.	Finanse publiczne	27	18	9		2	2		4
11.	Finanse przedsiębiorstw	27	9	18		1	2		3
	Razem:	159	96	63		14	10		24
III Moduł metod ilościowych									
12.	Matematyka	27	9	18		2	4		6
13.	Statystyka opisowa	27	9	18		2	3		5
14.	Analiza ekonomiczna	36	12	24		1	3		4
15.	Ekonometria praktyczna	27	9	18		2	3		5
	Razem:	117	39	78		7	13		20
IV Moduł kierunkowy									
16.	Mikroekonomia	36	12	24		2	4		6
17.	Podstawy makroekonomii	36	18	18		3	3		6
18.	Prawo cywilne	18	18			3			3
19.	Międzynarodowe stosunki gospodarcze	18	18			3			3
20.	Prawo gospodarcze	18	18			3			3
21.	Rachunkowość zarządcza	27	9	18		1	2		3
22.	Zarządzanie strategiczne w przedsiębiorstwie	18		18			3		3
24.	Ekonomia integracji europejskiej	18			18			2	2
	Razem:	189	93	78	18	15	12	2	29
V Moduł obieralny									
25.	Wykład do wyboru	45	45			2+1			3
26.	Wykład do wyboru w języku obcym	15	15			1			1
	Razem:	60	60			4			4
VI Moduł specjalnościowy									
27.	Przedmioty specjalnościowe	342	117	225		21	41		62
28.	Praktyki zawodowe			12 tyg.			8+8		16
	Razem:	342	117	225		21	57		78

VII Moduł dyplomowy									
29.	Seminarium licencjackie	36		36			3+7		10
	Razem:	36		36			10		10
	RAZEM	1023	420	567	36	63	113	4	180

Przedmioty związane z praktycznym przygotowaniem (ćwiczenia i konwersatoria) stanowią 65% liczby punktów ECTS. Zajęcia objęte tym modułem spełniają wymogi określone w rozporządzeniu w sprawie warunków prowadzenia studiów. Zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym są sprofilowane na studiowaną specjalność. W ramach specjalności *Gospodarka i administracja samorządowa* student poznaje zasady funkcjonowania JST, przepisy dotyczące sektora publicznego, prawo administracyjne, nabywa umiejętności analizowania sytuacji finansowej JST, uczy się posługiwać prawem zamówień publicznych.

Z kolei specjalność *Bankowość i finanse przedsiębiorstw* obejmuje przedmioty związane z funkcjonowaniem banków i przedsiębiorstw oraz opisujące wzajemne ich relacje. Student zapoznaje się z zagadnieniami oceny zdolności kredytowej, opodatkowania podmiotów gospodarczych i zarządzania ich zasobami, przepisy dotyczące funkcjonowania spółek i banków.

W ramach specjalności *Rachunkowość* student poznaje metody i narzędzia analizy finansowej, przepisy dotyczące rachunkowości i zasad funkcjonowania przedsiębiorstw, nabywa umiejętność ewidencji księgowej, sporządzania i analizowania sprawozdań finansowych, ewidencji podatkowej i rozliczeń ubezpieczeniowych oraz poznaje procedury auditingu sprawozdań jednostek gospodarczych, uzyskuje wiedzę i umiejętności istotne na rynku pracy.

Moduły przedmiotów do wyboru V-VII stanowią 51% liczby punktów ECTS. Z kolei moduł specjalnościowy do wyboru stanowi 34% liczby punktów ECTS.

Moduł przedmiotów specjalnościowych skumulowany jest pod koniec studiów, co umożliwia wzbogacenie wiedzy oraz pozyskanie umiejętności i kompetencji – co jest adekwatnie do możliwości i potrzeb studentów. Rozpoczęcie seminarium dyplomowego ma miejsce w przedostatnim semestrze, co gwarantuje możliwość przemyślanego określenia problematyki i koncepcji pracy dyplomowej. Praktyka zawodowa w łącznym wymiarze 480 godzin realizowana jest na III i V semestrze studiów po 6 tygodni (w wymiarze 240 godz.), przy czym student może rozpocząć realizację praktyki począwszy od miesiąca wakacyjnych odpowiednio po I i po II roku studiów. Praktyka przebiega według uzgodnionego harmonogramu i zapewnia realizację zaplanowanych efektów kształcenia.

Oferta dydaktyczna i programowa jest systematycznie modyfikowana. W celu podniesienia atrakcyjności oferty edukacyjnej i dostosowania jej do potrzeb rynku pracy Uczelnia zaoferowała w 2018 roku kształcenie na trzech specjalnościach:

1. *Organizacja i rozwój innowacyjnej firmy,*
2. *Rachunkowość,*
3. *Menadżer sprzedaży.*

Nowo utworzone specjalności będą uruchamiane na trzecim roku studiów, o ile wybiorą je studenci. Aktualnie kształcenie realizowane jest wyłącznie na specjalności *Rachunkowość*. Liczba studentów w bieżącym roku akademickim wynosi 52 na roku I, 49 na roku II i 42 na roku III.

Trafność doboru i zróżnicowanie form zajęć dydaktycznych oraz udział liczby godzin przypisanych poszczególnym typom zajęć nie budzą zastrzeżeń. Zajęcia realizowane są w następujących formach dydaktycznych: wykłady, ćwiczenia, konwersatoria, lektoraty, seminaria, praktyki zawodowe.

L.p.	Wyszczególnienie	Godziny	Udział %
1.	Wykłady	420	41,0
2.	Zajęcia aktywne (ćwiczenia, seminaria, lektoraty, laboratoria)	603	59,0

3.	Przedmioty specjalnościowe (odniesione do ogólnej liczby godzin zajęć)	342	33,3
4.	Praktyka zawodowa (odniesiona do ogólnego nakładu pracy studenta)	480	8,9

Warto aby w przyszłości bardziej aniżeli dotychczas upowszechniać formułę zajęć warsztatowych i zajęć o charakterze projektowym oraz gier symulacyjnych.

Kolejnym ważnym elementem procesu kształcenia jest organizacja praktyk zawodowych. Działania systemowe w zakresie organizacji praktyk w WSFiI z siedzibą w Łodzi składają się z następujących czynności:

- opracowanie Regulaminu praktyk studenckich w WSFiI;
- opracowanie ramowego programu praktyk na kierunku *ekonomia*, oddzielnego dla każdej specjalności (dokument formalnie nosi nazwę Harmonogram praktyk);
- skierowanie studenta na praktykę do wybranego podmiotu (skierowanie jest wydawane jedynie na żądanie podmiotu przyjmującego studenta na praktykę);
- podpisanie umowy o organizację praktyki pomiędzy tym podmiotem a WSFiI;
- odbycie praktyki przez studenta;
- wypełnienie dziennika praktyki przez studenta;
- potwierdzenie odbycia praktyki studenta przez zakład pracy;
- sporządzenie opinii o przebiegu praktyki zawodowej przez opiekuna praktyk po stronie pracodawcy przyjmującego danego studenta na praktykę;
- sporządzenie opinii na temat odbytej praktyki zawodowej przez studenta WSFiI;
- wypełnienie ankiety weryfikacji efektów kształcenia praktyk zawodowych przez studenta.

Rozwiązania systemowe są prawidłowo zaplanowane dla praktyk realizowanych w toku studiów w instytucjach deklarujących gotowość przyjęcia praktykantów. Zwraca się uwagę na brak w dokumentacji praktyk zawodowych szczegółowych programów praktyk.

Zauważa się także prawidłowe, systemowe uregulowanie procedur postępowania w zakresie zaliczania praktyk zawodowych na podstawie doświadczenia zawodowego studenta. Zaliczenie to odbywa się na podstawie zapisu par. 6 Regulaminu praktyk studenckich w WSFiI. W przedstawionych wnioskach studentów o zaliczenie praktyk zawodowych na podstawie doświadczenia zawodowego jest udokumentowanie zakresu obowiązków studenta w miejscu pracy poświadczone przez osobę upoważnioną do reprezentowania danego podmiotu oraz potwierdzenie osiągnięcia efektów kształcenia właściwych dla przedmiotu praktyki zawodowej przez opiekuna praktyk po stronie WSFiI. Zaliczenie w tym trybie dokonywane jest przez Dziekana WSFiI będącego jednocześnie opiekunem praktyk na podstawie opinii wystawionej przez pracodawcę studenta oraz porównania efektów kształcenia w tej opinii z efektami kształcenia przewidzianymi dla przedmiotu praktyki zawodowe.

Ze względu na prowadzony profil praktyczny w programie studiów kierunku *ekonomia* zaplanowane są praktyki studenckie. Merytoryczną opieką nad realizacją i zaliczeniem praktyk na Wydziale sprawuje dziekanat. Wszystkie informacje dotyczące procesu praktyk są przedstawiane studentom w formie ustnej. Dla osób pracujących istnieje również możliwość eksternistycznego zaliczenia praktyk studenckich. Podczas spotkania z ZO PKA studenci pozytywnie ocenili cały proces odbywania praktyk, ale w połowie przypadków (50% studentów) pogodzenie ich z pracą zawodową w innym sektorze gospodarczym powoduje niemałe komplikacje. Trzeba przy tym pamiętać, że w związku z obostrzeniami profilu praktycznego nie jest możliwe zmniejszenie zakresu czasowego praktyk.

Program kształcenia uwzględnia w należyтым stopniu edukację z języka obcego. Zakłada on bowiem, że podstawę w dążeniu do sukcesu zawodowego stanowi wiedza, poparta znajomością języka obcego na poziomie biegłości B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy. Program zakłada konieczność posługiwania się językiem specjalistycznym z dziedziny ekonomii, a także fachową obsługą programów komputerowych.

Treści programowe zostały ujęte na ocenianym kierunku studiów *ekonomia* w sylabusach przygotowanych dla wszystkich przedmiotów na studiach I stopnia. Treści te zostały ujęte dla wykładów i ćwiczeń. Zakres szczegółowości treści programowych jest właściwy. Są one spójne z nazwami przedmiotów i ich celami. Treści kształcenia są także odpowiednio powiązane z przedmiotowymi i kierunkowymi efektami kształcenia. W kartach przedmiotów wskazano również na wykorzystywane metody i środki dydaktyczne oraz kryteria oceniania studentów. Karty przedmiotów są systematycznie aktualizowane. Warto także zaznaczyć, że studenci mają zapewniony dostęp do kart przedmiotów. Sylabusy zawierają następujące informacje:

- cele przedmiotu;
- wymagania wstępne;
- treści kształcenia;
- metody dydaktyczne;
- kryteria weryfikacji zakładanych efektów kształcenia;
- bilans punktów ECTS;
- literatura podstawowa i uzupełniająca;

Treści kształcenia wsparte wskazaną studentom literaturą, odpowiadają aktualnemu stanowi wiedzy oraz przedmiotowi badań z zakresu ekonomii, do których odnoszą się efekty kształcenia. Pewne zastrzeżenia budzi jednak opis pracy własnej studenta zamieszczony w niektórych sylabusach, gdyż jest on mało wiarygodny. Dotyczy to np. sytuacji gdy z sylabusu wynika, że studenci poświęcają 60 godzin pracy na wykonanie projektu, którego nie ma jednak w archiwizowanych pracach etapowych z danego przedmiotu.

Organizacja procesu kształcenia jest generalnie prawidłowa. Liczebność grup ćwiczeniowych i wykładowych jest właściwa. Jedynym wyjątkiem jest zbyt duża liczebność grup mających zajęcia w pracowni komputerowej. Liczba studentów nie powinna bowiem przekraczać liczby komputerów będących do ich dyspozycji.

Harmonogramu zajęć jest zgodny z zasadami higieny procesu nauczania. Zajęcia dydaktyczne na studiach niestacjonarnych nie są nadmiernie skomasowane, a liczba zjazdów jest prawidłowa. Zajęcia dydaktyczne odbywają się z reguły w godzinach 8.00-17.45. Nie stwierdzono sytuacji, iż wykładowcom powierza się realizację zajęć dydaktycznych z tą samą grupą studencką w blokach zajęciowych dłuższych niż 4 godziny, co byłoby niekorzystne dla percepcji studentów. Pewnym mankamentem planu zajęć jest to, że najdłuższa przerwa ma zaledwie 15 minut (12.50-13.05).

Plan zajęć na studiach niestacjonarnych kierunku *ekonomia* ułożony jest w sposób ciągły i wygodny dla studentów, ale brakuje w nim przynajmniej jednej dłuższej przerwy na posiłek w ciągu dnia. Wprowadzenie dłuższej przerwy w niedzielę lub/i sobotę przysłuży się pozytywnie zapamiętywaniu treści oraz większej aktywności studentów podczas zajęć. Ponadto zdaniem środowiska studenckiego plan zajęć jest podawany ze zbyt małym wyprzedzeniem, który nie zawsze umożliwia bezproblemowe zaplanowanie swoich obowiązków związanych z pracą zawodową.

W miarę możliwości należałoby poczynić odpowiednie zmiany, aby ułożenie planu zajęć sprzyjało jak najbardziej efektywnemu osiągnięciu efektów kształcenia i jednocześnie zapobiegało jakimkolwiek trudnościom. Z drugiej strony harmonogram studiów jest dostosowany do oczekiwań środowiska studenckiego. Kolejne etapy są skorelowane pod względem przekazywanych treści na poszczególnych latach studiów. Jednakże w odczuciu studentów, program studiów jest przeciążony przedmiotami teoretycznymi, których część można zastąpić przedmiotami skoncentrowanymi na uczenie praktyczne lub projektowe. Ważne dla procesu kształcenia są zajęcia ćwiczeniowe wykorzystujące komputerowe oprogramowanie specjalistyczne, aczkolwiek współpraca po 2 osoby przy jednym urządzeniu wpływa negatywnie pod względem zdobywania zaplanowanych umiejętności. Tym samym w wymienionym przypadku nie jest zachowany odpowiedni standard higieny nauczania.

Kolejną niedogodnością dla studentów jest niewielki rzeczywisty wybór w ramach nauczania języka obcego i specjalności. Decyzje uruchomienia lektoratu lub specjalności są podejmowane demokratycznie przez całą grupę, przez co część studentów czuje się pominięta pod względem możliwości wyboru oferowanej przez Uczelnię. W celu poprawy sytuacji warto rozważyć dostosowanie oferowanego programu studiów do panujących warunków lub zadbanie o większą elastyczność wyboru.

Regulamin studiów zawiera niezbędne regulacje umożliwiające dostosowanie prowadzonych zajęć do osób niepełnosprawnych. W zależności od niepełnosprawności metody kształcenia mogą być odpowiednio zaplanowane oraz indywidualnie dopasowane, aby umożliwić uzyskanie wszystkich zaplanowanych efektów kształcenia. Na Wydziale Ekonomii WSFiI studiuje 2 studentów z orzeczoną niepełnosprawnością. W przypadku osób niepełnosprawnych metody stosowane przez kadrę są specjalnie modyfikowane do potrzeb. W zależności od niepełnosprawności metody kształcenia mogą być dopasowane indywidualnie oraz odpowiednio zaplanowane, aby umożliwić uzyskanie wszystkich zakładanych w programie studiów efektów kształcenia.

2.2

Metody weryfikacji efektów kształcenia są dobrze wyeksponowane w kartach przedmiotów. W części sylabusu „Metody weryfikacji efektów kształcenia” zostały określone elementy, które określają zasady zaliczenia przedmiotu. Dobór formy egzaminu i innych metod weryfikacji osiągnięcia zamierzonych efektów kształcenia zależy od charakteru zajęć dydaktycznych. Do weryfikacji osiągniętych przez studenta efektów kształcenia wykorzystuje się: sprawdzian opisowy, sprawdzian ustny, test, kolokwium z zadań, prezentację, pracę pisemną, esej, obecność na zajęciach, aktywność na zajęciach, itp. Decyzja dotycząca wyboru metod należy do wykładowcy, przy czym zasadą jest, iż informuje on studentów na pierwszych zajęciach o oczekiwanym nakładzie pracy ze strony studenta, zakresie wiedzy, umiejętnościach i kompetencjach społecznych, jakie powinien student osiągnąć, zasadach oceniania oraz literaturze obowiązkowej i uzupełniającej, z którą należy się zapoznać, aby zostały osiągnięte efekty kształcenia określone w sylabusach, czyli co student powinien wiedzieć, potrafić oraz jakie powinien mieć kompetencje społeczne, aby zaliczyć dany moduł, uzyskać odpowiednią liczbę punktów ECTS odzwierciedlającą całkowity nakład jego pracy oraz otrzymać właściwą ocenę wpisaną do indeksu, karty okresowych osiągnięć, a także do protokołów zaliczeniowych i egzaminacyjnych. Zasady oceny postępów studenta w podczas nauki zawarto w Regulaminie studiów (głównie w rozdziale V) i kartach przedmiotów. Przyjęte rozwiązania ocenia się pozytywnie.

Weryfikacji osiągnięcia efektów kształcenia w zakresie praktyk dokonuje opiekun praktyk. Podstawą zaliczenia praktyki jest pieczęć w dzienniczku praktyk oraz podpis opiekuna z ramienia instytucji, w której odbywała się praktyka zawodowa. Student za zaliczenie praktyki otrzymuje 16 punktów ECTS (8 pkt. po III i semestrze i 8 po IV semestrze studiów). Zaliczenie praktyki może odbyć się poprzez jej realizację w różnych instytucjach lub na podstawie zatrudnienia, które powinno być zgodne z kierunkiem studiów *ekonomia*. Praktyka zawodowa realizowana jest zgodnie z celami i harmonogramem praktyk oraz dokumentowana w dzienniczku praktyk, który jest podstawą zaliczenia praktyki zawodowej i semestru studiów.

Weryfikacja efektów kształcenia dla praktyk zawodowych jest przeprowadzana również na podstawie ankiety. W przekazanej Zespołowi Oceniającemu PKA dokumentacji znajdują się wyniki badań opinii kilkunastu studentów na temat osiągnięcia efektów kształcenia realizowanych w ramach praktyk zawodowych w roku akademickim 2017/2018. Są to generalnie twierdzące odpowiedzi na 12 pytań ankietowych dotyczących:

1. zapoznania studentów z regulaminem praktyk, instrukcjami i innymi dokumentami;
2. zapoznania studentów z funkcjonowaniem instytucji, w której odbywają się praktyki;

3. liczby godzin praktyk;
4. stworzenia warunków do wykonywania czynności wchodzących w harmonogram praktyk;
5. organizacji przebiegu praktyki przez opiekuna zakładowego;
6. zaangażowania studenta w wykonywanie powierzonych czynności;
7. wpływu praktyk zawodowych na podniesienie jakości kształcenia w WSFiI;
8. wpływu praktyk zawodowych na uporządkowanie wiedzy teoretycznej;
9. wpływu praktyk na rozwój cech osobowych i wybór ścieżki zawodowej;
10. wpływu praktyk na rozwój kompetencji w zakresie nawiązywania relacji z innymi ludźmi;
11. wpływu praktyk na rozwój umiejętności w zakresie organizacji pracy;
12. wpływu praktyk na motywację do uruchomienia własnej działalności gospodarczej.

Weryfikacja stopnia osiągania zakładanych efektów kształcenia jest dokonywana również w trakcie procesu dyplomowania. Proces ten przebiega generalnie w sposób prawidłowy, choć Zespół Wizytujący dostrzegł pewne jego mankamenty, np. te związane z tematyką części prac dyplomowych, które lokują się poza kanonem kierunku *ekonomia*.

Analiza wylosowanych prac dyplomowych w trakcie wizytacji wykazała, iż relatywnie często tematy prac wykraczają poza kanon kierunku *ekonomia* i są bardziej adekwatne dla kierunku *finanse i rachunkowość*. Sytuacja ta jest pochodną tego, że wylosowane prace dyplomowe były pisane głównie w ramach specjalności *Rachunkowość*. Na zilustrowanie tej sytuacji poniżej wymieniono kilka przykładowych tematów prac.

Przykładowe tematy prac lokujące się w kierunku *finanse i rachunkowość*:

1. Analiza budżetu gminy Brzeziny w latach 2014-2016;
2. Wynik finansowy w ujęciu bilansowym i podatkowym;
3. Analiza i ocena kondycji finansowej spółki PAMAPOL S.A. w latach 2014-2017;
4. Podatek dochodowy od osób fizycznych i jego funkcjonowanie w latach 2014-2016;
5. Podatek rolny i jego funkcjonowanie na przykładzie gminy Blizanów ;
6. Budżet miasta Kalisza, jego główne dochody i wydatki.

Słabą stroną niektórych prac licencjackich jest brak powołań na źródła czasopiśmiennicze oraz na literaturę obcojęzyczną. Ponadto konieczne jest ustawiczne zabieganie, aby wszystkie prace dyplomowe posiadały aplikacyjny charakter, koherentny dla praktycznego profilu kształcenia. Prawidłowym rozwiązaniem jest to, że wszystkie złożone prace są weryfikowane pod kątem potencjalnych nieuprawnionych zapożyczeń z wykorzystaniem systemu antyplagiatowego.

Poziom merytoryczny prac dyplomowych jest zróżnicowany, choć przeważają prace ocenione przez opiekunów naukowych i recenzentów jako bardzo dobre i dobre. Mankamentem części prac jest brak kompleksowości analiz, wnikliwości wnioskowania, reprezentatywności badań własnych oraz relatywnie wysokie współczynniki podobieństwa w programie antyplagiatowym plagiat.pl. Szczegółowe informacje na temat poziomu merytorycznego wylosowanych prac dyplomowych zamieszczono w części drugiej załącznika nr 3.

Prawidłowość przebiegu procesu weryfikacji efektów kształcenia została potwierdzona w wyniku przeglądu prac etapowych: zaliczeniowych i egzaminacyjnych opisanych w załączniku nr 3 do niniejszego raportu (część pierwsza). Analizowane przez Zespół Oceniający PKA prace mają różne formy, poruszają standardową tematykę z danego przedmiotu. Ich poziom merytoryczny, podobnie jak oceny, jest bardzo zróżnicowany, generalnie jednak wystawione oceny są adekwatne do poziomu pracy. Prace etapowe umożliwiają obiektywną weryfikację przedmiotowych efektów kształcenia. Dokumentacja każdego przedmiotu podlega archiwizacji od 2015 roku. System archiwizacji prac zaliczeniowych i egzaminacyjnych z danego cyklu kształcenia funkcjonuje prawidłowo. Dokumentacja prowadzona jest starannie.

Podczas wizytacji Zespołowi Oceniającemu PKA udostępniono dokumentację zaliczania efektów kształcenia, w postaci protokołów z zaliczeń i egzaminów. Rozkłady ocen są generalnie prawidłowe, choć zdarzały protokoły, na których znajdowały się niemal wyłącznie oceny bardzo

dobre (np. „Biznes plan i jego metodologia” – same oceny bdb - w liczbie 27). Z drugiej strony wśród protokołów były również takie na których nie było oceny wyższej niż dostateczna (np. „Finanse publiczne i rynki finansowe” - na 42 studentów odnotowano kilkanaście ocen niedostatecznych, a pozostałe to wyłącznie oceny dostateczne).

System walidacji osiągnięcia efektów kształcenia jest transparentny i obiektywny. Studenci mają możliwość egzekwowania swoich praw i sygnalizowania wszelkich problemów w tym zakresie, w drodze kontaktów bezpośrednich z wykładowcami i władzami Wydziału Ekonomii. Kwestie te precyzuje również Regulamin Studiów. Rzetelność i przejrzystość procesu sprawdzania i oceny efektów kształcenia oraz wiarygodność i porównywalność wyników oceny nie budzą większych zastrzeżeń.

Harmonogram sesji egzaminacyjnej jest dostosowany do potrzeb studentów niestacjonarnych, co potwierdziły osoby obecne na spotkaniu z Zespołem Oceniającym. W opinii studentów obecnych na spotkaniu system sprawdzania oraz oceniania efektów kształcenia jest przejrzysty.

Na wizytowanym kierunku studiów nie są wykorzystywane metody kształcenia na odległość.

W opinii studentów nauczyciele akademicy aktywnie starają się przystosować studenta do autonomicznego działania na rynku pracy. W tym celu metody kształcenia stosowane przez kadrę dydaktyczną są dopasowane do grupy studenckiej, często skoncentrowane na samodzielnym rozwiązywaniu problemów. Istotne z punktu widzenia studentów są zajęcia komputerowe, gdzie występuje możliwość wykorzystania nabytej wiedzy teoretycznej w praktyce.

Przekazywane instrukcje oraz materiały dydaktyczne są niezbędne studentom do efektywnej nauki, dlatego w razie potrzeby są przysyłane przez prowadzących poprzez pocztę elektroniczną. Nauczyciele akademicy omawiają również ze studentami na pierwszych zajęciach informacje znajdujące się w sylabusach, zwracając szczególną uwagę na kryteria oceniania. Ponadto terminy sprawdzania prac zaliczeniowych są odpowiednie i nie przekraczają zazwyczaj dwóch tygodni.

Na kierunku *ekonomia* większość studentów nie spotkała się podczas zaliczeń i egzaminów z nieetycznym zachowaniem innych osób. Wdrożone metody zapobiegawcze zazwyczaj skutecznie przeciwdziałają nieuczciwym zachowaniom. Podczas składania pracy dyplomowej każdy student jest zobowiązany podpisać oświadczenie o samodzielnym napisaniu pracy. Wyżej wymienione działania zapobiegają nieuczciwym postawom w trakcie procesu kształcenia.

2.3

Warunki, tryb i terminy rekrutacji na kierunek *ekonomia* Uczelnia określiła szczegółowo w drodze Uchwały Senatu nr 2 z dnia 21 marca 2018 roku i z wymaganym wyprzedzeniem podała je do publicznej wiadomości. Są one dostępne na stronie internetowej <http://www.wsfi.edu.pl> w zakładce „Rekrutacja”. Kandydaci na studia przyjmowani są na podstawie złożonych dokumentów. Dotychczas przyjmowanych kandydatów było mniej niż oferowanych miejsc. Wymagania wstępne to świadectwo maturalne uzyskane w dowolnym typie szkoły średniej, znajomość języka obcego nowożytnego na poziomie minimum B1 oraz podstawowa znajomość wiedzy o społeczeństwie i matematyki na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej. Stosowane rozwiązania nie odbiegają od powszechnie obowiązujących. Są one transparentne i nie zawierają przepisów dyskryminujących jakąś grupę kandydatów na studia.

Na podstawie analizy dokumentacji można stwierdzić, że proces rekrutacyjny jest przejrzysty i uwzględnia zasadę równych szans, co potwierdzili studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA. Z punktu widzenia studentów liczba przyjmowanych

kandydatów jest dostosowana do potencjału dydaktycznego kierunku *ekonomia*. Problemem jest jednak to, że już na samym początku procesu kształcenia wymagany poziom wiedzy i umiejętności na przedmiotach jest niedostosowany do wszystkich kandydatów. Z punktu widzenia studentów, osoby po liceum ogólnokształcącym mają większe trudności ze zrozumieniem przekazywanych treści porównując z osobami, które skończyły technikum ekonomiczne. W poprzednim roku akademickim (2017/2018) zrealizowano dodatkowe 4 godziny zajęć z przedmiotu „Podstawy rachunkowości”, jednakże nie jest to wystarczające żeby nadrobić zaległości pomiędzy szkołą średnią a studiami. Należałoby lepiej sprecyzować podczas procesu rekrutacyjnego wymagania, jakie stawia kierunek kształcenia *ekonomia*, aby kandydaci mogli się lepiej przygotować do procesu kształcenia.

Zdaniem studentów wszystkie procedury dotyczące procesu rekrutacyjnego na studia są zrozumiałe, ale nie zawsze informacje są łatwo dostępne. Na stronie internetowej brakuje niektórych wiadomości, np. na temat sylwetki absolwenta lub dokumentacji studiów. Jednakże w razie potrzeby można skontaktować się z dziekanatem w tej kwestii.

Na pozytywne podkreślenie zasługuje fakt, że zarówno procesy rekrutacyjne, jak i losy studentów (odsiew, odsetek studentów kończących studia w terminie) są systematycznie monitorowane przez władze Wydziału Ekonomii. Analizowane są również losy zawodowe absolwentów. W przekazanej Zespołowi Oceniającemu PKA dokumentacji znajdują się wyniki badań opinii absolwentów, którzy kończyli studia w 2017 roku. Są to odpowiedzi 22 absolwentów (na 27, którzy ukończyli edukację na Wydziale Ekonomii w 2017 roku). Przyjmując szkolną skalę ocen (od 1 niedostateczny do 5 bardzo dobry) poszczególne elementy procesu kształcenia, obliczone metodą średniej ważonej, zostały ocenione w następujący sposób:

1. Kompetencje nauczycieli akademickich: 4,41
2. Obsługa administracyjna: 4,36
3. Terminy i plany zajęć: 4,27
4. System oceniania zajęć dydaktycznych: 4,27
5. Metody kształcenia: 4,23
6. Wartość merytoryczna zajęć: 4,18
7. Dostępność nauczycieli poza zajęciami: 4,00
8. Przydatność treści kształcenia w praktyce zawodowej: 3,95
9. Baza dydaktyczna i wyposażenie: 3,95
10. Zbiory biblioteczne i ich dostępność: 3,90

Oceny absolwentów w pełni potwierdzają się ze spostrzeżeniami Zespołu Wizytującego PKA, który z jednej strony zwraca uwagę na braki w bardzo skromnych zasobach bibliotecznych i infrastrukturze dydaktycznej, a z drugiej wysoko ocenia kwalifikacje i zaangażowanie kadry akademickiej w proces kształcenia.

Zasady zaliczania poszczególnych etapów studiów zostały doprecyzowane w rozdziale V Regulaminu Studiów. Zapisy precyzyjnie określają zasady przechodzenia na kolejne semestry. Zapisy te regulują także kwestie uznania osiągnięć studentów w trakcie nauki w innych uczelniach i postępowania w przypadku stwierdzenia różnic programowych. Reguły dotyczące zaliczania przedmiotów, przenoszenia osiągnięć studenta, skreślenia z listy studentów i wznawiania studiów są sformułowane w sposób jednoznaczny.

Również zaliczanie efektów kształcenia w procesie dyplomowania uregulowano w odpowiedni sposób. Procedurę pisania i obrony pracy dyplomowej określa rozdział IX i X Regulaminu Studiów. Wymiar godzinowy i liczba punktów przypisanych do seminarium dyplomowego (36 godzin, 10 punktów ECTS) są właściwe. Student ma zapewnioną opiekę promotora w czasie pisania pracy dyplomowej w ramach seminarium. Powierzono je opiekunom naukowym posiadającym odpowiedni dorobek naukowy i praktyczne doświadczenie zawodowe.

Uczelnia wypracowała właściwe zasady związane z organizacją egzaminu dyplomowego. Na podstawie weryfikacji treści protokołów z egzaminów dyplomowych Zespół Oceniający PKA stwierdza, że dokumentacja prowadzona jest w sposób staranny. Jeśli chodzi o organizację egzaminu dyplomowego to jedyną wątpliwość budzi treść pierwszego pytania „Prezentacja pracy dyplomowej”. O ile egzamin może rozpoczynać się od krótkiej charakterystyki pracy licencjackiej, to zadawane przez recenzenta pytanie powinno być zdecydowanie bardziej konkretne i nawiązywać do realizacji celu, wykorzystanych metod badawczych lub uzyskanych wyników.

Uczelnia posiada opracowane zasady identyfikacji efektów kształcenia oraz kwalifikacji uzyskanych poza szkolnictwem wyższym. W przekazanej Zespołowi Oceniającemu PKA dokumentacji znajdują się „Regulamin potwierdzania efektów kształcenia zorganizowanego lub niezorganizowanego instytucjonalnie poza systemem studiów”. W tym obszernym kilkunastostronicowym dokumencie zawarto zasady i warunki potwierdzania efektów kształcenia nabytych poza macierzystą uczelnią. Doprecyzowano kompetencje i tryb pracy Wydziałowej Komisji Weryfikującej Efekty Ucznia się i Uczelnianej Komisji Odwoławczej Weryfikującej Efekty Ucznia się. Przyjęte rozwiązania są prawidłowe. Na ocenianym kierunku studiów nie było dotychczas wniosków studentów o uznanie efektów kształcenia się nabytych poza systemem szkolnictwa wyższego.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Program studiów I stopnia na kierunku *ekonomia* posiada strukturę modułową, której silną stroną są moduły kształcenia kierunkowego i specjalnościowego. Przedmioty realizowane w ramach tych modułów zapewniają dobre podstawy z zakresu ekonomii i finansów. Treści zawarte w programie studiów są adekwatne do specyfiki oferowanych specjalności i obejmują nowoczesną wiedzę ekonomiczną. Programy studiów spełniają wymagania określone w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów.

Dokumentacja programów i planów studiów jest prowadzona bardzo starannie. Przyjęte wymiary godzin dla poszczególnych modułów pozwalają na realizację założonych celów kształcenia. Sekwencja zajęć jest prawidłowa. Wykorzystywane metody dydaktyczne prawidłowo korespondują z zakładanymi efektami kształcenia i celami przedmiotów. Przegląd sylabusów i hospitacje zajęć wskazują na prawidłowe dostosowanie metod dydaktycznych do charakteru poszczególnych przedmiotów, co pozwala na osiągnięcie zamierzonych efektów kształcenia.

Program studiów na kierunku *ekonomia* uwzględnia różne formy zajęć. Zakładane efekty kształcenia są udostępniane studentom. Stosowane metody kształcenia uwzględniają samodzielne uczenie się. Dobór form zajęć dydaktycznych oraz ich organizacja umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Formy zajęć są generalnie dobrze dopasowane do specyfiki przedmiotów i sprzyjają osiągnięciu przedmiotowych efektów kształcenia. Zwraca się jednak uwagę na potrzebę systematycznego wprowadzania do programu kształcenia większej liczby zajęć o charakterze projektowym.

System organizacji praktyk zawodowych w wizytowej jednostce działa prawidłowo. Uczelnia zapewnia miejsca praktyk dla pozostałych studentów. Monitoring przebiegu praktyk jest poprawny, natomiast dokumentacja dotycząca organizacji praktyk zawodowych jest prowadzona prawidłowo.

Nauczyciele akademicki także zwracają stosowną uwagę na przedstawienie informacji na temat swojego przedmiotu na pierwszych zajęciach. Weryfikacja osiągniętych efektów kształcenia z punktu widzenia studentów nie budzi zastrzeżeń, jest terminowa i nie ulega zmianom w trakcie semestru. Poprawnie zostały wdrożone procesy dotyczące przeciwdziałaniu sytuacji nieetycznych. Studenci są dobrze zorientowani na temat systemu antyplagiatowego.

Odpowiednio również jest realizowany proces rekrutacji przez Wydział. Wszystkie przedstawione informacje są klarowne dla kandydatów. Mankamentem podjęcia nauki jest natomiast wymagany poziom wiedzy i umiejętności na samym początku podjęcia studiów. Osoby po liceum ogólnokształcącym mają większe trudności ze zrozumieniem przekazywanych treści - porównując je z osobami, które skończyły technikum ekonomiczne. Warto wyrównać szanse wprowadzając przedmiot, który zniwelowałby różnice przygotowania do studiowania.

W razie potrzeby nauczyciele akademicy dostosowują swoje metody do oczekiwań studentów niepełnosprawnych, przez co zapewniają wszystkim równe szanse w procesie kształcenia.

Dobre praktyki

Brak.

Zalecenia

1. Podawanie planu zajęć z większym wyprzedzeniem oraz wyprowadzenie w nim przerwy umożliwiającej spożycie posiłku.
2. Modyfikacja programu kształcenia w celu zwiększenia liczby przedmiotów praktycznych, w szczególności uwzględniających naukę programów rachunkowych.
3. Zwiększenie elastyczności wyboru lektoratu z języka obcego i specjalności kierunku.
4. Wyrównanie szans na samym początku studiów dla absolwentów liceów poprzez wprowadzenie przedmiotu umożliwiającego nadrobienie zaległości.
5. Wypracowanie i upowszechnianie bardziej atrakcyjnych dla studentów metod kształcenia stosowanych przez kadrę dydaktyczną.

Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

3.1. Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia

3.2. Publiczny dostęp do informacji

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

3.1.

Główne cele strategiczne w obszarze wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia Uczelni są określone w Uchwale nr 3 Senatu Wyższej Szkoły Finansów i Informatyki im. prof. Janusza Chechlińskiego w Łodzi z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie modyfikacji Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia. Zgodnie z zapisem wyżej wymienionego dokumentu zostały określone cele Systemu:

- 1) stałe monitorowanie i okresowy przegląd programów studiów oraz efektów kształcenia zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacyjnymi,
- 2) zapewnienie odpowiedniej organizacji procesu kształcenia,
- 3) przestrzeganie kryteriów i procedur oceniania studentów (weryfikacja efektów kształcenia),
- 4) zapewnienie odpowiedniej jakości kadry dydaktycznej, o wysokich kwalifikacjach i kompetencjach, gwarantującej wysoką jakość kształcenia,
- 5) zapewnienie sprawnych struktur organizacyjnych Uczelni,
- 6) zagwarantowanie środków wsparcia studentów.

Na poziomie Wydziału, w procesie zmierzającym do ujednolicenia procedur pozwalających na doskonalenie jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów i czynności podejmowanych w obszarze Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia uczestniczą przede wszystkim Rektor (sprawuje nadzór nad Systemem) oraz Komisja ds. Jakości

Kształcenia. Do zadań Komisji należy przede wszystkim ocena jakości kształcenia na podstawie analizy raportów ogólnouczelnianych badań ankietowych, np. badanie ankietowe jakości prowadzonych zajęć.

Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest zapewniony przez podejmowanie różnych działań w Wydziale, co znalazło swoje odzwierciedlenie w dokumentach wewnętrznych przedstawionych podczas wizytacji. Do wyżej wymienionych działań należy coroczny przegląd programów, ankietyzacja, analiza treści sylabusów przez osoby prowadzące dany przedmiot. Zespół oceniający stoi na stanowisku, że podejmowane są działania pozwalające na projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i przegląd programów w stopniu podstawowym. Jednak należy podjąć dalsze działania zmierzające do doskonalenia programu studiów np. uaktualnienia treści sylabusów - wskazana literatura w niektórych sylabusach.

Ewaluacja i doskonalenie programu jest zapewnione poprzez zapis w wewnętrznym dokumencie Uczelni, który stanowi, że do zadań Komisji ds. Jakości Kształcenia należy m.in.:

1. Określenie polityki i procedur zapewniania jakości kształcenia;
2. Dostosowanie programu kształcenia do poziomu i efektów kształcenia dla danego obszaru;
3. Podejmowanie działań mających na celu weryfikację programu studiów pod kątem stopnia trudności, a także logicznej sekwencji osiąganych efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych (Zdaniem Zespołu oceniającego zapis tego punktu nie jest zrozumiały);
4. Porównywanie opracowanych efektów kształcenia i treści nauczania w zakresie różnych przedmiotów celem wyeliminowania powtórzeń;
5. Weryfikowanie programów kształcenia pod kątem zwiększenia przydatności studiów w pracy zawodowej;
6. Dbłość o większe zróżnicowanie metod kształcenia (mniejszy udział wykładów na rzecz metod aktywizujących studenta) i dostosowanie ich do założonych efektów kształcenia;
7. Zwiększenie dostępności dla studentów bieżących informacji dotyczących procesu dydaktycznego (aktualizacja strony www).

W celu efektywnej realizacji ww. zadań Komisja może powoływać dodatkowe komisje lub zespoły ekspertów.

Program i plan studiów są uchwalane przez Radę Wydziału. Opracowana propozycja programu kształcenia wraz z kartami przedmiotowymi przekazywana jest Samorządowi Studentów. Po uzyskaniu pozytywnej opinii ww. organu, programy kształcenia dla danego kierunku, profilu i poziomu kształcenia podlegają zatwierdzeniu przez Radę Wydziału. W procesie projektowania programów kształcenia na ocenianym kierunku studiów ważną rolę pełnią nauczyciele akademicki prowadzący zajęcia. Sylabusy są opracowane przez nauczycieli akademickich prowadzących dane przedmioty. Za nadzór nad opracowywaniem sylabusów, ich ocenę i weryfikację treści sylabusów odpowiadają osoby odpowiedzialne za dany przedmiot. W przypadku różnych form prowadzonych zajęć, koordynatorem prac nad uaktualnieniem treści sylabusu z danego przedmiotu jest nauczyciel akademicki prowadzący wykład. Jak wynika z przeprowadzonych rozmów podczas wizytacji, informacje zawarte w sylabusach są analizowane pod kątem zgodności z oczekiwaniami studentów, jednak przedstawiciele Wydziału nie przedstawili żadnych przykładów.

Do narzędzi pozwalających na przeprowadzenie syntezy informacji na temat poszczególnych aspektów kształcenia należy między innymi karta nauczyciela akademickiego i sylabus danego przedmiotu. Karta nauczyciela zawiera informacje dotyczące działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej i jest wykorzystywana w ocenie okresowej nauczycieli akademickich. Sylabusy natomiast zawierają aktualne informacje dotyczące danego przedmiotu, których coroczny przegląd pozwala na doskonalenie oferty dydaktycznej na ocenianym kierunku studiów.

Konsekwencją zmian w programie studiów może być między innymi weryfikacja kart przedmiotów, tzn. sprawdzanie czy wszystkie wymagane karty zostały przygotowane, aktualizacja literatury, godzin prowadzonych zajęć, liczby punktów ECTS oraz zgodność tych kart z kierunkowymi efektami kształcenia.

Doskonalenie oraz dbałość o realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku studiów zapewniona jest poprzez ocenę procesu dydaktycznego. Narzędziem wykorzystywanym do przeprowadzenia powyższej oceny jest np. ankieta studencka. Wśród ankiet wykorzystywanych do przeprowadzenia badania należy wymienić ankietę - *Ocena zajęć* oraz *Ankieta oceniająca pracę dziekanatu*. Wyniki z przeprowadzonej oceny zajęć są wykorzystywane do doskonalenia procesu dydaktycznego, w tym programu studiów. *Ankieta oceniająca pracę dziekanatu* pełni rolę wspomagającą dla prawidłowej realizacji procesu dydaktycznego i nie ma bezpośredniego wpływu na doskonalenie programów studiów.

Studenci mają możliwość oceny osiągnięcia efektów kształcenia, a swoje opinie mogą wyrażać w formie odpowiedzi na pytania w corocznie przeprowadzonym badaniu ankietowym, którego celem jest uzyskanie opinii studentów na temat jakości kształcenia, realizacji programu i oceny sposobu prowadzenia zajęć dydaktycznych. Ankieta zawiera wyłącznie zamknięte pytania, brak pytania otwartego uniemożliwia swobodną wypowiedź respondentów. Studenci ocenianego kierunku mają także możliwość przekazania swoich uwag co do procesu kształcenia w trakcie spotkań z opiekunem roku oraz przedstawicielami Władz Wydziału.

Podczas wizytacji przedstawiciele władz Wydziału wskazali następujące przykłady zmian w programie studiów podyktowanych sugestiami studentów:

- przedmiot finanse został zastąpiony przedmiotami finanse publiczne (4 pkt ECTS) i finanse przedsiębiorstwa (4 pkt ECTS),
- dokonano przeniesienia treści przedmiotu metody oceny projektów gospodarczych do przedmiotu analiza ekonomiczna z jednoczesnym zwiększeniem liczby godzin z 27 do 36, w tym 24 godzin ćwiczeń,
- usunięto przedmiot historia gospodarcza, ale część zagadnień jest realizowana w ramach przedmiotu makroekonomia.

Powyższe działania pozwalają na stwierdzenie że studenci mogą mieć realny wpływ na kształt programu nauczania, który jest im oferowany. Ponadto według przedstawicieli Wydziału na wniosek studentów przy ustalaniu tematyki proponowanych im prac dyplomowych uwzględniono własne zainteresowania dyplomantów. Zespół oceniający stoi na stanowisku, że należy podjąć działania zmierzające do większego zaangażowania przedstawicieli studentów uczestniczących w pracach różnych gremiów zajmujących się zmianami, doskonaleniem, monitorowaniem zmian w programie studiów. Taka sugestia podyktowana jest faktem, iż zmiany dokonane w programie studiów ocenianego kierunku studiów, nie są znane zainteresowanym.

Na kształt programu studiów również mają wpływ interesariusze zewnętrzni. Jak wynika z rozmów z przedstawicielami Wydziału Ekonomii w Kaliszu Wyższej Szkoły Finansów i Informatyki im. prof. Janusza Chechlińskiego w Łodzi głównym zadaniem tej grupy interesariuszy jest oferowanie miejsc praktyk i staży dla studentów ocenianego kierunku studiów oraz omawianie zmian w programach kształcenia, które powinny podążać za potrzebami rynku pracy. Narzędziem pozwalającym na zebranie opinii studentów odbywających praktyki jest *Ankieta weryfikacji efektów kształcenia praktyk zawodowych*. Przedstawiciele Wydziału podczas spotkania nie przedstawili przykładów konkretnych zmian dokonanych w programie praktyk zawodowych ocenianego kierunku studiów na wniosek przedstawicieli otoczenia społeczno – gospodarczego.

W ramach praktyk zawodowych studenci sami poszukują przedsiębiorstw w których mogą odbyć staż. Dopiero w ostateczności dziekanat oferuje firmy, które współpracowały pod tym względem z Wydziałem. Zastosowane rozwiązanie sprzyja elastyczności wyboru praktyk, ponieważ w dużej części (około 80%) studenci kierunku *ekonomia* pochodzą z oddalonych od

Kalisza miejscowości. Procedury określone na Uczelni odnoszące się do praktyk umożliwiają także zaliczenie ich na podstawie bieżącej pracy zawodowej. Ze względu na dużą dowolność powinna być zapewniona bardziej wnikliwa weryfikacja miejsc realizacji tego modułu kształcenia.

Nadmienić należy, że przeprowadzone hospitacje zajęć, które służą ocenie kompetencji dydaktycznych nauczycieli prowadzących zajęcia dydaktyczne w ramach ocenianego kierunku, nie przyczyniły się do wprowadzenia zmian w programach studiów.

Uczelnia przeprowadza ankietyzację absolwentów kierunku *ekonomia*. Przedstawiciele Wydziału jako przykład zmian w programach studiów będących wynikiem przeprowadzonej ankietyzacji, dotyczącej badań atrakcyjności i konkurencyjności absolwentów wyżej wymienionego kierunku studiów na rynku pracy, podali wprowadzenie obecnie funkcjonujących specjalności.

Analizy programów studiów są dokonywane w oparciu o zgromadzony materiał, tj. ankiety studenckie, ankiety absolwentów, ankiety weryfikacji efektów kształcenia dla praktyk zawodowych, oceny uzyskiwanych przez studentów wyników w nauce, hospitacje zajęć, opinie samorządu studenckiego, opinie przedstawicieli otoczenia społeczno- gospodarczego oraz karty informacyjne przedmiotów (sylabusów).

Ocenie podlegają wszystkie sylabusy przedmiotów prowadzonych w ramach ocenianego kierunku studiów. Stwierdzone ewentualne braki w poszczególnych sylabusach są szczegółowo opisane w raporcie, a osoby odpowiedzialne za dany przedmiot podejmują dalsze działania doskonalące w obszarze wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, proponując zmiany w treści sylabusu, np. zmiana zalecanej literatury (uaktualnienie).

Należy zauważyć, że inicjowane przez interesariuszy wewnętrznych zmiany w programie kształcenia, przed ich wprowadzeniem są analizowane przez Prorektora, a następnie są przedstawiane do opinii Rady Wydziału i w razie potrzeby podejmowana jest odpowiednia uchwała. Każda zmiana w programie kształcenia jest analizowana przez Władze Wydziału pod kątem m.in.: powiązania z kierunkiem/specjalnością, realizacją założonych efektów kształcenia, uzyskaniem odpowiednich kwalifikacji dla wskazanego poziomu kształcenia, dostępnej infrastruktury i księgozbioru oraz aktualnych wymagań rynku pracy.

Zespół Oceniający PKA stoi na stanowisku, że w ramach prowadzonego kształcenia na ocenianym kierunku są podejmowane działania pozwalające na doskonalenie programu studiów przy udziale przedstawicieli różnych grup interesariuszy uczestniczących w procesie dydaktycznym. Jednak udział ten ma charakter podstawowy, co pozwala na stwierdzenie, że należy podjąć dalsze działania zmierzające do doskonalenia programu przy zwiększonym udziale np. przedstawicieli studentów.

Studenci na kierunku *ekonomia* są w relatywnie niewielkim stopniu zaangażowani w projektowanie programu kształcenia. Przedstawiciele studenccy pełnili głównie rolę opiniodawczą pod względem wprowadzanych zmian, ale nie brali udziału w spotkaniach, których przedmiotem było tworzenie programu kształcenia i podejmowanie działań doskonalących. Ogół środowiska studenckiego ma możliwość zgłaszania uwag do pracowników w ramach bezpośredniego dialogu. Zdaniem studentów w małym stopniu zgłaszane pomysły są realizowane przez władze Uczelni. Jednym z przykładów może być propozycja studentów, aby uzupełnić treści przedmiotów o politykę rachunkowości, jednakże prośba nie została dotychczas spełniona. Dodatkowo w związku z brakiem reakcji władz, studenci mają przeświadczenie, iż posiadają niewielką moc sprawczą pod względem wpływu na zmiany procesu kształcenia. Zespół oceniający stoi na stanowisku, że część zastrzeżeń zgłoszonych przez studentów jest brana pod uwagę przy okazji wprowadzania zmian w poszczególnych modułach programu kształcenia. Takie stanowisko

W kwestionariuszach ankietowych (ocena zajęć, ocena praktyk) brakuje pytań odnoszących się bezpośrednio do programu i planu studiów, skuteczności osiągania zakładanych

efektów kształcenia, czy etapów studiów. Postawienie takich pytań sprzyjałoby lepszemu dostosowaniu procesu kształcenia do potrzeb studentów, a tym samym zwiększyłoby efektywność osiągania zaplanowanych efektów kształcenia. Warto rozważyć takie poszerzenie formularza ankiety zajęć, tym bardziej gdy bezpośrednie zgłaszanie uwag jest realizowane w niewielkim stopniu. Przedstawiciele studenci uczestniczą aktywnie jedynie w pracach komisji stypendialnej. Studenci nie dokonują samooceny w zakresie stopnia osiągnięcia efektów kształcenia. Należałoby wprowadzić w WSZJK działania lub narzędzie pozwalające na rzetelną weryfikację skuteczności przekazywania wiedzy na prowadzonych zajęciach. Umożliwia to poprawę programów studiów w ramach oferowanego kształcenia (korekta treści zawartych w sylabusach).

3.2.

Informacje o programie kształcenia, w tym efekty kształcenia i plan studiów dostępne są w sekretariacie. Harmonogram sesji egzaminacyjnej oraz ogłoszenia dotyczące organizacji roku akademickiego są udostępnione na tablicach informacyjnych w siedzibie Wydziału. Godziny dyżurów i konsultacji są przekazywane przez nauczycieli akademickich studentom podczas pierwszych zajęć. Dostęp do sylabusów mają wyłącznie studenci i nauczyciele akademicy, co nie pozwala na dostęp do informacji przedstawicieli innych grup interesariuszy zainteresowanych procesem dydaktycznym na ocenianym kierunku studiów np. kandydaci, przedstawiciele otoczenia społeczno - gospodarczego. Informacja o rekrutacji na studia są upowszechnione na stronie internetowej Uczelni. Zasady dyplomowania dostępne są dla studentów na tablicach ogłoszeń oraz w dziekanacie.

Jak wynika z powyższego ich dostępność zawężona jest do tablic informacyjnych i dziekanatu. Zespół oceniający sugeruje na uzupełnienie informacji np. strony internetowej, co pozwoli na dostęp do informacji o planie studiów szerszej grupie interesariuszy. Środowisko studenckie nie zgłosiło żadnych zastrzeżeń pod względem dostępu do informacji i doskonalenia publicznego dostępu do informacji. Wszystkie niezbędne dokumenty i wzory dotyczące procesu kształcenia można otrzymać w dziekanacie, aczkolwiek warto zadbać o to, aby prowadzona polityka jakości kształcenia Uczelni była ogólnodostępna dla wszystkich zainteresowanych. W tym celu warto rozważyć rozszerzenie funkcjonalności strony internetowej i zamieszczenie tam informacji nt. programu studiów i jego doskonalenia.

Na stronie internetowej Uczelni należałoby zamieścić więcej informacji dla kandydatów na temat sylwetki absolwenta i dokumentacji studiów (sylabusy, program nauczania).

Reasumując należy stwierdzić, że Uczelnia, w ramach której prowadzone jest kształcenie na ocenianym kierunku studiów *ekonomia* zapewnia publiczny dostęp do informacji o trybie i zasadach rekrutacji. Studenci mają możliwość uzyskania informacji o realizowanym programie kształcenia. Ponadto studenci mogą uzyskać informacje o przebiegu studiów w uczelnianym systemie obsługi studentów. Kandydaci ubiegający się o przyjęcie na studia znajdą wszystkie informacje dotyczące rekrutacji na stronie internetowej Uczelni. Zamieszczono tam opis kryteriów kwalifikacji w danym roku akademickim.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia, który funkcjonuje w Uczelni określa w sposób przejrzysty postępowanie dotyczące monitorowania, oceny i doskonalenia programów kształcenia. Choć są to działania o charakterze podstawowym. W tym procesie uczestniczą różne grupy interesariuszy, w różnym stopniu zaangażowania, zwłaszcza interesariusze wewnętrzni, tj. nauczyciele akademicy, studenci (w mniejszym stopniu) oraz interesariusze zewnętrzni – przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego. Należy stwierdzić, że zidentyfikowano działania w zakresie monitorowania programów kształcenia i

sposobu a ich realizacja są prawidłowa. Gromadzone są materiały źródłowe (ankiety, protokoły hospitacji zajęć) dla potrzeb przeprowadzania analiz. Tak zebrany materiał pozwala na ewaluację procesu kształcenia, w tym na aktualizację programu nauczania na ocenianym kierunku studiów.

Uczelnia w ramach, której prowadzone jest kształcenie na ocenianym kierunku studiów zapewnia publiczny dostęp do informacji w stopniu podstawowym. Wyjątek stanowią sylabusów, które są dostępne po zalogowaniu do systemu oraz plany i programy nauczania dla ocenianego kierunku studiów.

Wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia uwzględnia w niewielkim stopniu rolę studentów w projektowaniu programu studiów. Reprezentantem środowiska studenckiego jest samorząd studencki, na którym spoczywa odpowiedzialność opiniowania dokumentów związanych z procesem kształcenia, aczkolwiek reprezentanci nie są aktywnie włączani w prace na rzecz jakości kształcenia. Słabą stroną jest brak szybkiej reakcji na potrzeby studentów lub odpowiedzi na proponowane zmiany.

Podczas prowadzonej ankietyzacji studentów brakuje pytań (tzw. otwartych) o ich uwagi na temat doskonalenia programu kształcenia. Możliwość swobodnej wypowiedzi na temat programu zdecydowanie pozwoli na doskonalenie oferty dydaktycznej na ocenianym kierunku studiów. W związku z powyższym warto rozważyć rozszerzenie stosowanych narzędzi badawczych i większe zaangażowanie środowiska studenckiego w stosowanie procedur jakości kształcenia, w tym uwzględnienie informacji zwrotnej skierowanej do środowiska studenckiego. Mocną stroną kierunku jest publiczny dostęp do informacji, chociaż strona internetowa wymaga uzupełnień lub rozszerzenia dostępu do wspomnianych sylabusów. Przekazywane wiadomości są dostosowane do procesu kształcenia i potrzeb studentów. Niezbędną dokumentację procesu kształcenia studenci mogą otrzymać w dziekanacie, jednak nie jest ona powszechnie dostępna. W miarę możliwości należałoby publikować na stronie internetowej Uczelni dostępną dokumentację odnoszącą się do doskonalenia programu studiów, aby każdy zainteresowany miał możliwość zapoznania się z nią.

Dobre praktyki

Brak.

Zalecenia

1. Stworzenie możliwości dostępu do informacji zawartych w sylabusach przedstawicielom innych grup interesariuszy np. kandydatom na studia.
2. Aktywizowanie środowiska studenckiego do większego zaangażowania w stosowanie procedur jakości kształcenia.
3. Publikowanie na stronie internetowej dokumentacji związanej z procesem dydaktycznym i jakością kształcenia prowadzoną przez Wydział Ekonomii, w tym uzupełnienie strony internetowej o informacje na temat sylwetki absolwenta.

Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia

- 4.1. Liczba, dorobek naukowy/artystyczny, doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią oraz kompetencje dydaktyczne kadry
- 4.2. Obsada zajęć dydaktycznych
- 4.3. Rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

4.1.

Zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku prowadzi 18 wykładowców, w tym:

- 8 nauczycieli akademickich, dla których WSFiI jest podstawowym miejscem pracy, w tym 1 osoba z tytułem naukowym profesora nauk ekonomicznych, 2 osoby ze stopniami doktora habilitowanego nauk ekonomicznych i 5 doktorów nauk ekonomicznych, 1 osoba (doktor nauk ekonomicznych), dla której WSFiI jest dodatkowym miejscem pracy;
- 10 osób zatrudnionych na podstawie umów cywilno-prawnych, w tym doktor habilitowany nauk ekonomicznych, 4 doktorów nauk ekonomicznych i 5 magistrów (mechanika z informatyką, pedagogika języków obcych, filologia i prawo – 2 osoby).

Ponadto jest jedna osoba (doktor nauk ekonomicznych) zatrudniona w podstawowym miejscu pracy, która obecnie nie prowadzi zajęć dydaktycznych na ocenianym kierunku. Każda z osób z tych 2 grup, posiadająca co najmniej stopień naukowy, ma dorobek naukowy odpowiedni ze względu na potrzeby programu nauczania na ocenianym kierunku. W większości przypadków jest to dorobek z dyscypliny ekonomia i finanse, ale dorobek 3 osób, oprócz dyscypliny wymienionej, jest także z dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości.

Z przedłożonej Zespołowi Oceniającemu PKA dokumentacji wynika, że 13 osób ma doświadczenie zawodowe zdobyte poza Uczelnią, dobrze związane z treściami programowymi ocenianego kierunku. Jest to zespół odpowiednio liczny, lecz różnorodność kwalifikacji, choć znaczna, nie jest w pełni wystarczająca z punktu widzenia potrzeb programu studiów, co zostanie uściślone w p. 4.2.

Niemal wszyscy nauczyciele akademicy (co najmniej 15 osób) prowadzący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku mają doświadczenie dydaktyczne z innych uczelni, a 2 osoby ze szkół średnich. Osoby te w innych uczelniach odbyły szkolenia przygotowujące do pracy dydaktycznej. Kilka osób ma też znaczne doświadczenie w opracowywaniu materiałów do kształcenia na odległość.

Kadrę naukową Uczelni stanowią doświadczeni pracownicy naukowo-dydaktyczni:

- Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego Uniwersytetu Łódzkiego,
- Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego,
- Katedry Informatyki Stosowanej Politechniki Łódzkiej
- inni wybitni praktycy bankowi i ubezpieczeniowi.

4.2.

Obsady zajęć na ocenianym kierunku *ekonomia* dokonuje się przede wszystkim zwracając uwagę na zgodność dorobku naukowego lub doświadczenia zawodowego nauczycieli akademickich z treściami programowymi przedmiotów. W raporcie samooceny zadeklarowano ponadto, że wykładów nie mogą prowadzić osoby bez stopni naukowych. W praktyce od tej ostatniej zasady są wyjątki, lecz ZO PKA nie uznał ich za błędy w obsadzie zajęć, bo dotyczą zajęć spoza rdzenia ekonomii, np. zajęć specjalistycznych z niektórych przedmiotów prawnych. Za niepoprawną Zespół uznał obsadę 2 przedmiotów (matematyka i międzynarodowe stosunki gospodarcze), bo w dorobku naukowym wykładowców nie znaleziono publikacji wskazujących na badania naukowe związane z treściami tych przedmiotów. Poza tym obsada zajęć jest poprawna. Znaczną większość zajęć kształcących praktyczne umiejętności zawodowe prowadzą nauczyciele akademicy z odpowiednim dla treści tych zajęć doświadczeniem zawodowym zdobytym poza macierzystą Uczelnią. Nauczyciele akademicy zatrudnieni w Uczelni jako w podstawowym miejscu pracy powinni (według interpretacji MNiSW zamieszczonej na stronie internetowej PKA) prowadzić co najmniej 616 godzin zajęć, a prowadzą 1358.

Kadra dydaktyczna z punktu widzenia studentów adekwatnie wspiera poszerzanie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych uwzględnionych w sylabusach poszczególnych

przedmiotów. Podczas spotkania z ZO PKA studenci zwrócili uwagę na różnice umiejętności przekazywania efektów kształcenia ze względu na wiek kadry dydaktycznej. Metody kształcenia stosowane przez młodszych nauczycieli lepiej sprawdzają się w panujących realiach, a tym samym sprzyjają szybszemu rozwojowi naukowemu i satysfakcji z procesu kształcenia. Natomiast przekaz informacji przez starszą część kadry jest nieco mniej efektywny. Warto brać przykład z nauczycieli najlepiej ocenianych przez studentów i wprowadzić odpowiednie standardy sprzyjające sprawnemu i skutecznemu przekazywaniu wiedzy.

4.3.

Polityka kadrowa jest zorientowana na kompletowanie zespołu nauczycieli akademickich o kwalifikacjach, w tym o dorobku naukowym i doświadczeniu zawodowym, umożliwiających realizację przyjętych efektów kształcenia. Jest to więc zespół dobrany celowo. Dokonuje się ocen okresowych nauczycieli akademickich, w których bierze się pod uwagę szeroko rozumiane doskonalenie kwalifikacji, pracę dydaktyczną, lecz bez wyników studenckich ocen ankietowych jakości kształcenia, i pracę organizacyjną.

Uczelnia zapewnia nauczycielom akademickim wsparcie w rozwoju naukowym przede wszystkim w formie dofinansowania publikacji i udziałów w konferencjach naukowych. W bliskich planach jest także reaktywacja własnych zeszytów naukowych. W sprawie ewentualnej refundacji kosztów przewodów naukowych nie było jednoznacznych deklaracji władz uczelni, a nauczyciele akademicy tylko stwierdzili, że dotąd nie było powodu ubiegać się o takie wsparcie.

Kadra prowadząca zajęcia dydaktyczne jest oceniana przez studentów w ankiecie oceny zajęć zawierającej 11 pytań - z możliwością pozostawienia komentarza. Pytania te dotyczą oceny treści zajęć, sprecyzowania wymagań dotyczących zaliczeń, kontaktu pomiędzy prowadzącym a studentami, traktowania słuchaczy, atmosfery panującej na zajęciach, punktualności wykładowcy, przekazywania oceny prac etapowych. Ankieta jest dobrowolnie wypełniana w wersji papierowej.

Podczas spotkania studentów z ZO PKA okazało się, że informacja zwrotna nie jest przekazywana do środowiska studenckiego. Studenci nie widzą zmian powodowanych przez procedurę ankietyzacji oraz nie są poinformowani na temat wpływu ankietyzacji na ocenę nauczyciela akademickiego. Dlatego władze Wydziału powinny wdrożyć odpowiednie narzędzia informujące skierowane w stronę środowiska studenckiego, czego efektem powinno być zwiększenie rzetelności odpowiedzi i stopnia zwrotności ankiet. W szczególności skutecznym rozwiązaniem jest publikowanie wyników w przystępnej formie na stronie Wydziału lub przysyłanie wyników badań do studentów za pośrednictwem korespondencji elektronicznej. Dobrą praktyką stosowaną w wielu szkołach wyższych, która może posłużyć za przykład rozwoju systemu ankietyzacji jest nagradzanie najlepszych dydaktyków. Wspieranie takiego typu inicjatyw wpływa pozytywnie na mobilizowanie nauczycieli akademickich do dalszego samorozwoju pod względem dydaktycznym, a zarazem pokazuje studentom zasadność procesu ankietyzacji.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Na Wydziale Ekonomii w Kaliszu, Wyższej Szkoły Finansów i Informatyki im. prof. Janusza Chechlińskiego w Łodzi skompletowano zespół nauczycieli akademickich dostatecznie liczny i o odpowiednich kwalifikacjach ze względu na obecne potrzeby kształcenia i wymagania prawne. Udział nauczycieli akademickich, dla których WSFiI jest podstawowym miejscem pracy, w realizacji zajęć dydaktycznych, spełnia te wymagania. Są także przypadki niedoskonałej obsady zajęć. Zaletą jest dobre wykorzystywanie doświadczenia praktycznego niektórych nauczycieli akademickich do prowadzenia zajęć, w tym zajęć z wykorzystaniem dedykowanego oprogramowania.

Kadra dydaktyczna wspiera proces kształcenia. Mocną stroną cechującą kadre jest doświadczenie praktyczne i jej dostępność. Z kolei uprzejmość, indywidualne podejście i dostosowanie do potrzeb studentów ułatwiają realizację efektów kształcenia. Słabą stroną kadry według studentów jest różne zaangażowanie prowadzących zajęcia pod względem umiejętności przekazywania treści. Studenci mają wpływ na ocenę nauczyciela akademickiego, ale niestety informacja zwrotna występująca w systemie oceny jest szczątkowa. Nikła informacja zwrotna w kwestii ankietyzacji ma również znaczący wpływ na rzetelność wypełnianych kwestionariuszy. Należy rozważyć wdrożenie dodatkowych narzędzi w związku z prowadzoną ankietyzacją, aby studenci widzieli efekt wypełniania formularzy ankietowych, dotyczących poszczególnych nauczycieli akademickich.

Dobre praktyki

Brak.

Zalecenia

1. Zatrudnić specjalistów do prowadzenia zajęć z matematyki i międzynarodowych stosunków gospodarczych.
2. Uwzględniać w okresowych ocenach nauczycieli akademickich wyniki studenckich ankietowych ocen jakości kształcenia.
3. Przekazywać przedstawicielom parlamentu studenckiego informacje zwrotne na temat wyników ankietyzacji dotyczącej oceny nauczycieli akademickich

Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

Jednostka odpowiedzialna za prowadzenie kształcenia na wizytowanym kierunku studiów ma podpisane porozumienia z niżej wymienionymi przedstawicielami otoczenia społeczno – gospodarczego:

1. Dot.Com Dorota Sitko
2. Celkom Biuro Rachunkowe Cecylia Urbańska
3. Codex Biuro Rachunkowe Jadwiga Grzelaczyk
4. Usługi Transportowe Grzegorz Frankowski
5. Zakłady Mięsne Werbliński Sp. z o.o.
6. Gmina Lisków
7. Forecast Consulting Sp. z o.o.
8. O.K.R. Probit Barbara Szcześniak
9. Biuro Rachunkowe Merkury
10. Tara Sp. z o.o.
11. Stolarstwo Robert Kuraś Renata Kuraś SC
12. Glob Star FL SP. z o.o.

Treść tych porozumień jest bardzo podobna. Uczelnia opracowała jeden wzór porozumienia, który został wykorzystany przy podpisywaniu wszystkich wyżej wymienionych umów o współpracy. Porozumienia te są realizowane i standardowo porozumienia te zawierają:

- współpracę w zakresie przygotowania i opiniowania programów kształcenia,
- organizację praktyk studenckich,

- prowadzenie zajęć warsztatowych dla studentów,
- wspólną organizację spotkań, warsztatów, konferencji tematycznych.

Warto również nadmienić, że na platformie OLZA (Obserwatorium Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Wyższych) zamieszczono moduł przeznaczony dla studentów, którzy mogą analizować oferty praktyk, staży i pracy zawodowej zamieszczane przez pracodawców.

W trakcie spotkania z interesariuszami zewnętrznymi, w którym brały udział 4 osoby powyższego wykazu firm oraz dyrektor szkoły średniej, od której Uczelnia wynajmuje pomieszczenia dydaktyczne potwierdzono następujące formy współpracy wizytowanej jednostki z otoczeniem społeczno – gospodarczym:

- wydawanie opinii dotyczących programu kształcenia / modyfikacji programu kształcenia na kierunku *ekonomia* o profilu praktycznym;
- wydawanie opinii w sprawie przyjętych efektów kształcenia na kierunku *ekonomia*;
- przyjmowanie studentów na praktyki zawodowe.

Zespół Oceniający PKA w trakcie rozmowy z władzami wizytowanej jednostki potwierdził prowadzenie następujących form współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym:

- organizacja wykładów otwartych dla studentów wizytowanej jednostki przez pracowników takich instytucji jak Związek Banków Polskich, BIK SA, ZUS.
- prowadzenie zajęć dydaktycznych dla studentów kierunku *ekonomia* profil praktyczny przez przedstawicieli otoczenia społeczno – gospodarczego. Przykładem są zajęcia prowadzone przez przedstawicieli firmy konsultingowej.
- opracowywanie i składanie we współpracy z podmiotami zewnętrznymi wniosków o dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Społecznego mającego na celu świadczenie usług organizacji staży zawodowych i finansowanie kosztów zakładania działalności gospodarczej dla innych grup docelowych niż studenci WSFiL.

W bieżącym roku macierzysta jednostka tj, WSFiL w Łodzi złożyła projekt współfinansowany ze środków EFS, którego planowanym rezultatem jest wdrożenie nowych specjalności na wizytowanym kierunku – tj. menedżer sprzedaży oraz organizacja i rozwój innowacyjnej firmy.

Wydział w Kaliszu aktualnie realizuje projekt „Kompetencje siłą napędową młodych odkrywców z Wyższej Szkoły Finansów i Informatyki im. prof. J. Chechlińskiego”. Celem projektu jest rozwój kompetencji kluczowych odpowiadających potrzebom rynku pracy, gospodarki i społeczeństwa u 90 dzieci (50K i 40M) w wieku 7-16 lat oraz 30 rodziców (17K i 13M) poprzez utworzenie programów kształcenia i ich realizację przy współpracy z podmiotem działającym na rzecz edukacji. Wnioskodawca w ramach oferty edukacyjnej zorganizuje zajęcia dla 30 rodziców służące rozwojowi kompetencji wychowawczych oraz społecznych. Działania realizowane w ramach projektu umożliwią rozwój co najmniej 3 kompetencji i umiejętności uniwersalnych tzw. transversal skills niezbędnych na rynku pracy tj. umiejętności matematyczno-przyrodnicze, przedsiębiorczość, kreatywność, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy, ICT, innowacyjności.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Uczelnia prawidłowo współpracuje z przedstawicielami otoczenia społeczno – ekonomicznego w zakresie pozyskiwania informacji o potrzebach rynku pracy, konsultowania programów i efektów kształcenia oraz organizacji praktyk studenckich. Współpraca w zakresie współtworzenia programów i efektów kształcenia dla kierunku *ekonomia* jest na początkowym etapie rozwoju. Wydawane opinie w zakresie oceny programów kształcenia i ich efektów są pozytywne, jednakże instytucje otoczenia społeczno – gospodarczego nie wydają swoich rekomendacji dotyczących proponowanych modyfikacji, pomysłów na lepsze dostosowanie propozycji Uczelni do potrzeb instytucji wydających opinie.

Współpraca w zakresie organizacji praktyk zawodowych przebiega bardzo dobrze. Uczelnia zapewnia miejsca praktyk wszystkim studentom, a opinie wydawane przez podmioty przyjmujące studentów świadczą o zaangażowaniu zarówno studentów, jak i dobrej organizacji praktyk przez wizytowaną jednostkę.

Dobre praktyki

1. Wspólna realizacja z przedstawicielem otoczenia społeczno – gospodarczego projektu współfinansowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój w zakresie edukacji młodzieży.

Zalecenia

1. Zaleca się zintensyfikowanie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym i nadanie mu bardziej formalnej rangi. Warto także pomyśleć o włączeniu WSFiI w prace organizacji pracodawców miasta Kalisza i okolicznych powiatów.
2. Zaleca się rozważenie członkostwa Uczelni w organizacjach lokalnych lub regionalnych pracodawców. Jest to dobrą praktyką wielu uczelni niepublicznych o profilu praktycznym, a także miejscem nawiązywania bliskich relacji z instytucjami otoczenia społeczno – gospodarczego.
3. Zaleca się rozważenie powołania Rady Programowej (lub innego ciała doradczego dla Rektora WSFiI) będącego miejscem wymiany poglądów na temat kierunków rozwoju Uczelni, dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy oraz podnoszenia jakości kształcenia. Istotne byłoby także aby w skład tej Rady zostali zaproszeni przedstawiciele absolwentów.

Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Podstawą umiejdzynarodowienia studiów na ocenianym kierunku są zajęcia z języków obcych w wymiarze 72 godzin. Obecnie student może wybrać język angielski lub niemiecki. Ponadto każdy student musi wybrać jeden przedmiot studiowany i zaliczany w języku obcym (angielskim lub niemieckim, odpowiedni do studiowanego języka). Obecnie w ofercie są 2 wykłady w języku angielskim i 2 w niemieckim, lecz w czasie wizytacji dostępny był sylabus tylko jednego z nich.

Nauczyciele akademicki we współpracy z uczelnią portugalską University Fernando Pessoa w Porto opracowywali materiały do e-learningu. Z realizacji tej formy kształcenia jednak zrezygnowano. Brak też innych przesłanek do stwierdzenia wpływu współpracy międzynarodowej na koncepcję kształcenia, czy program studiów ocenianego kierunku. Inne wyjazdy zagraniczne nauczycieli akademickich nie były organizowane przez WSFiI.

Wymiana studentów w ramach programu Erasmus+ jest w trakcie przygotowań. Będzie możliwa od marca 2019. Trwają rozmowy w sprawie porozumienia z jedną uczelnią zagraniczną. Generalnie jednak studenci niestacjonarni wyrażają małą chęć wyjazdu, ze względu na pracę zawodową i obowiązki rodzinne. Jedynym rzeczywistym aspektem stwarzania warunków do umiejdzynarodowienia procesu kształcenia są prowadzone lektoraty. W opinii studentów poziom języka obcego jest odpowiednio dostosowany do ich potrzeb. Lektorzy stosują odpowiednie metody kształcenia tj. pisemne prace, rozmówki, tworzenie map myśli, ćwiczenia gramatyczne. Ponadto podczas lektoratów zwraca się szczególną uwagę na specjalistyczne terminy stosowane

w naukach ekonomicznych i na słownictwo branżowe. Nie jest przy tym jednoznaczne, na ile mały wymiar zajęć w ramach lektoratów z języka obcego (72 godziny) umożliwia osiągnięcie przez studentów poziomu biegłości językowej na poziomie B2.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Kierunek *ekonomia* w bardzo małym stopniu posiada wdrożone aspekty umiędzynarodowienia. Wynika to z małego zainteresowania studentów mobilnością, ponieważ zdecydowana większość z nich pracuje zawodowo, a kierunek realizowany jest wyłącznie w formie niestacjonarnej.

Pozytywną stroną kształcenia jest konieczność studiowania i zaliczenia jednego przedmiotu w języku obcym. Również lektoraty są poprawnie wkomponowane w program nauczania. Słabą stroną oprócz braku międzynarodowej wymiany studentów jest brak wykorzystania wzorców lub doświadczeń zagranicznych do doskonalenia programu studiów.

Dobre praktyki

Brak.

Zalecenia

1. Umożliwić wymianę międzynarodową studentów z kilkoma uczelniami. Aktywizować studentów do wyjazdów zagranicznych na studia lub praktyki.

Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia

7.1. Infrastruktura dydaktyczna oraz wykorzystywana w praktycznym przygotowaniu zawodowym

7.2. Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne

7.3. Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

7.1.

Wydział Ekonomii w Kaliszu Wyższej Szkoły Finansów i Informatyki im. prof. Janusza Chechlińskiego w Łodzi prowadzi zajęcia w budynku miejscowego Liceum Ogólnokształcącego. Dzięki temu zajęcia na ocenianym kierunku mogą się odbywać w:

- 12 salach ćwiczeniowych po 38 miejsc,
- 2 salach wykładowych na 130 i na 85 miejsc,
- pracowni komputerowej z 16 stanowiskami dla studentów i 1 dla prowadzącego zajęcia.

Ponadto na miejscu jest biblioteka, pomieszczenia administracyjne i pokoje wykładowców. W salach są rzutniki multimedialne z ekranami, a w niektórych także rzutniki pisma. Sale do języków obcych wyposażone są w zestawy TV + video oraz radioodtwarzacze CD. W pracowni komputerowej jest oprogramowanie typu Office, oraz Symfonia Premium i INSERT Subiekt (finansowo-księgowy). Mimo niewielkich zasobów specjalistycznego oprogramowania statystyczno-ekonometrycznego stwarza to dobre warunki do prowadzenia praktycznych zajęć przede wszystkim z przedmiotów z grupy finansów i rachunkowości.

Baza dydaktyczna nie jest dostosowana do potrzeb studentów, tym samym zdobywanie efektów kształcenia w wielu przypadkach jest utrudnione. Jak już wspomniano Wydział Ekonomii mieści się w budynku szkoły liceum ogólnokształcącego, który z założenia pełni inną funkcję. Chociaż sale są wyposażone nowocześnie m. in. w projektory multimedialne oraz

tablice, to jednak zaplecze techniczne jest skromne oraz panują mało komfortowe warunki dla realizacji dłuższych zajęć wykładowych.

Podczas spotkania z ZO PKA studenci głównie skarżyli się na warunki pracy w sali komputerowej, w której nie ma okien i liczba komputerów jest za mała, aby każdy student mógł aktywnie uczestniczyć w przedmiotach informatycznych. Na kierunku studenci mają dostęp do oprogramowania użytkowego na zajęciach, aczkolwiek Uczelnia nie zapewnia licencji do korzystania w domu. Na Wydziale nie jest wykorzystywana platforma e-learningowa.

Budynek w którym odbywają się zajęcia kierunku *ekonomia* nie jest przystosowany do osób niepełnosprawnych ruchowo, słuchowo i niedowidzących. W budynku nie znajdują się windy, przy czym większa część zajęć odbywa się na wyższych piętrach. Brakuje również specjalnie przystosowanych sanitariatów lub innego wyposażenia mogącego pomóc osobom mającym problemy zdrowotne. Pomimo, iż regulamin studiów umożliwia elastyczne dostosowanie prowadzonych zajęć do potrzeb studentów z niepełnosprawnościami, to jednak pod względem nieprzystosowania infrastruktury studia mogą być zbyt dużym wyzwaniem dla tych osób.

Przy budynku szkoły znajduje się duży parking, który jest przydatny dla studentów, którzy w większości przyjeżdżają z okolicznych miejscowości. Jest też bufet studencki. W budynku funkcjonuje bezpłatny dostęp do sieci Wi-Fi.

7.2.

Na Wydziale jest biblioteka z czytelnią. W czytelni jest 12 miejsc i 1 stanowisko komputerowe dla czytelników (drugie dla obsługi biblioteki) z dostępem do Wirtualnej Biblioteki Nauki w ramach licencji krajowych. Biblioteka jest czynna codziennie, a w soboty i niedziele, kiedy odbywają się zjazdy, od 8.00 do 14.00. Studenci mogą jednorazowo wypożyczyć 3 książki na okres 2 tygodni z możliwością dwukrotnego przedłużenia.

Księgozbiór biblioteki jest bardzo skromny i obejmuje około 1700 woluminów. Są to głównie podręczniki niezbędne do realizacji procesu dydaktycznego, wskazywane przez prowadzących zajęcia. Księgozbiór obejmuje piśmiennictwo z zakresu: bankowości, ekonomii, ekonometrii, finansów, marketingu, itp. Biblioteka dysponuje katalogiem przedmiotowym oraz alfabetycznym. W trakcie wizytacji władze Wydziału zadeklarowały, że książki są systematycznie zakupywane, co pozwala na korzystanie z najnowszej literatury. Czytelnicy korzystać mogą z katalogu elektronicznego dostępnego również na stronie internetowej Uczelni. Mimo deklaracji bieżącego uzupełniania literatury obowiązkowej sprawdzenie zbiorów biblioteki pod względem dostępności podręczników podstawowych, zalecanych w sylabusach, wykazało dość duże braki. W katalogu nie było więcej niż połowy pozycji z wybranej próbki.

W czytelni jest 20 tytułów czasopism, w tym: „Zeszyty Metodyczne Rachunkowości”, „Serwis Podatkowy”, „Ubezpieczenie i Prawo Pracy”, „Biuletyn Rachunkowości”, „Przegląd Podatku Dochodowego”, „Poradnik VAT”, „Biuletyn informacyjny dla służb ekonomiczno-finansowych”, zeszyty naukowe własne i kilku innych uczelni, materiały konferencyjne, biuletyny, sprawozdania i raporty finansowe z NBP, MF. Są to tytuły odpowiednie dla studentów ocenianego kierunku, zwłaszcza wobec jego wyraźnego nachylenia ku finansom i rachunkowości.

Biblioteka Wyższej Szkoły Finansów i Informatyki znajduje się w jednym z pokoi infrastruktury szkolnej IV Liceum Ogólnokształcącego w Kaliszu. Sala w której znajduje się biblioteka jest jednocześnie czytelnią dla kilkunastu osób. Istnieje też możliwość zamówienia niezbędnej pozycji literaturowej. Ponadto istnieje możliwość zamówienia dodatkowych pozycji literaturowych z Uczelni w Łodzi, jednak studenci nie wiedzieli o takiej możliwości. Warto zwrócić na to uwagę, ponieważ dostęp do pomocy naukowych jest jednym z praw studentów wynikającym z przepisów prawa.

Biblioteka nie zapewnia żadnego dodatkowego wsparcia dla osób niepełnosprawnych. Proces wypożyczania literatury naukowej jest łatwy dla każdego zainteresowanego za pomocą

katalogu elektronicznego. Nie jest on skomplikowany dla studentów i nie budzi żadnych wątpliwości. Oprócz dostępnego księgozbioru jest również zapewniony dostęp do bieżąco aktualizowanych czasopism naukowych, przez co studenci mają możliwość oparcia swoich prac dyplomowych i przejściowych na rzetelnych i aktualnych źródłach bibliograficznych.

7.3.

Władze Uczelni i Wydziału systematycznie uzupełniają infrastrukturę, a zwłaszcza zbiory biblioteki i oprogramowanie. Jednym z ostatnich zakupów jest wspomniany pakiet INSERT.

Studenci nie uczestniczą bezpośrednio w opiniowaniu planów doskonalenia infrastruktury i nie widzą na przestrzeni ostatnich lat znaczących zmian na rzecz doskonalenia bazy dydaktycznej. Warto rozważyć wprowadzenia dodatkowego narzędzia weryfikującego infrastrukturę na podstawie opinii studentów. Ułatwi to identyfikację obszarów, które należałoby priorytetowo dofinansować.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Pomieszczenia dydaktyczne są w dobrym stanie. Jest podstawowe oprogramowanie finansowo-księgowe. Jak wykazała hospitacja zajęć, pracownia komputerowa bywa jednak za mała dla grupy ćwiczeniowej (24 studentów przy 16 komputerach). Biblioteka ma skromne zbiory. Są braki podstawowych podręczników, co może być powodowane niewielkimi zbiorami, ale także zaniedbaniami autorów sylabusów.

Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia jest niedostosowana do potrzeb studentów. Umożliwia tylko częściowy rozwój naukowy i dydaktyczny. W szczególności należałoby dostosować salę komputerową, aby warunki panujące w niej były komfortowe i sprzyjające procesowi uczenia się. Środowisko akademickie ma dostęp do niezbędnego oprogramowania na zajęciach, ale Uczelnia nie zapewnia licencji do korzystania w domu. Słabą stroną z punktu widzenia studentów jest brak platformy informatycznej, która odpowiadałaby za zdalną obsługę studiów. Wprowadzenie takiego systemu znacząco ułatwi monitorowanie przebiegu studiów i przyczyni się do mniejszego zaangażowania w procedury administracyjne studentów.

Infrastruktura budynku nie jest przystosowana do studentów niepełnosprawnych, w szczególności dla osób z problemami ruchowymi, słuchowymi i wzrokowymi. W najbliższej przyszłości należy dążyć do zniwelowania występujących trudności. Biblioteka Wyższej Szkoły Finansów i Informatyki zapewnia studentom dostateczny dostęp do literatury wskazanej w sylabusach oraz do obszernej bazy czasopism naukowych. Jest również przystosowana do pracy indywidualnej lub grupowej studentów. Studenci nie uczestniczą bezpośrednio w doskonaleniu bazy dydaktycznej. Z punktu widzenia studentów pozytywne zmiany dotyczące infrastruktury na przestrzeni ostatnich lat są słabo zauważalne.

Dobre praktyki

Brak.

Zalecenia

1. Rozbudować pracownię komputerową lub zwiększyć liczbę pracowni albo kierować do niej mniejsze grupy studenckie.
2. Zainstalować w pracowni komputerowej pakiety dedykowane do zarządzania, statystyki i ekonometrii w liczbie licencji dostosowanej do liczebności studentów.

3. Zapewnić studentom dostęp z komputerów domowych do oprogramowania specjalistycznego wykorzystywanego na zajęciach.
4. Uzupełnić zbiory podręczników podstawowych lub listę zalecanych dostosować do posiadanych zbiorów.
5. Zapewnić dostęp do zbiorów innej, lepiej wyposażonej biblioteki, tej lub innych uczelni, z dostępem do katalogu w siedzibie Wydziału. Katalog powinien być dostępny on-line co jest powszechnie obowiązującym standardem. To samo dotyczy zapewnienia dostępu do WBN.
6. Wprowadzić system informatyczny wspierający administracyjny aspekt prowadzenia studiów.
7. Przystosować w infrastrukturę budynku do potrzeb studentów niepełnosprawnych, a przede wszystkim uprzedzać ich o trudnościach z tym związanych podczas procesu rekrutacyjnego.

Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia

8.1. Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągania efektów kształcenia

8.2. Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

8.1

Wsparcie dydaktyczne na kierunku *ekonomia* opiera się na partnerskiej postawie oraz życzliwym dialogu pomiędzy studentami a nauczycielami akademickimi. Ze względu na niestacjonarny tryb prowadzonych studiów zapewnienie są dobre warunki, aby umożliwić pogodzenie pracy zawodowej z procesem kształcenia. W większości prowadzonych przedmiotów nauczyciele zwracają odpowiednią uwagę na dyspozycyjność dla studenta podczas zjazdów oraz za pomocą narzędzi zdalnych. Jednakże studenci podczas spotkania z ZO PKA zasygnalizowali zróżnicowanie zapewnianego wsparcia ze względu na wiek prowadzących zajęcia. Zgłoszone obiekcje są prawdopodobnie efektem trudniejszej interakcji międzypokoleniowej, którą warto redukować poprzez stosowanie zróżnicowanych i innowacyjnych metod kształcenia.

Zdaniem studentów wykreowana miła atmosfera oraz utrzymanie stałego kontaktu z nauczycielami skutecznie pozwala rozwijać zainteresowania naukowe. Studenci kontaktują się z kadrą dydaktyczną za pomocą korespondencji elektronicznej oraz mają możliwość uczestnictwa w konsultacjach.

Do każdego rocznika studentów jest wyznaczony opiekun dydaktyczny, który dodatkowo wspiera proces kształcenia podopiecznych. Jednak z punktu widzenia studentów rzadko powstają poważne problemy, dlatego częściej taką rolę pełnią starości grup studenckich.

Wszystkie informacje na temat przebiegu zajęć oraz procesu oceniania na poszczególnych formach kształcenia są omawiane na pierwszych zajęciach. Stosowane metody weryfikacji nabytych efektów kształcenia są zrozumiałe dla studentów i umożliwiają sprawiedliwy werdykt. Studenci mają również wgląd do dokumentacji, w tym sylabusów w dziekanacie. Niestety informacje na temat jakości kształcenia nie są publicznie dostępne, co może wzbudzać wątpliwości m. in. u kandydatów w związku z dostępnymi opiniami, których nie można skonfrontować z rzetelnymi informacjami ze strony Uczelni.

System opieki dydaktycznej dopełnia wsparcie opiekunów prac dyplomowych. Opiekunowie w znaczącym stopniu pomagają studentom w wyborze problemu praktycznego, sformułowaniu tematu pracy, ustaleniu harmonogramu działań i doraźnie służą pomocą.

Zdecydowana większość studentów pracuje zawodowo, dlatego ze względu na ograniczony czas nie są oni zainteresowani dodatkową działalnością naukową. W związku z tym nie funkcjonują na Wydziale żadne koła naukowe lub inne inicjatywy studenckie wspierające rozwój naukowy, aczkolwiek wartościowym podejściem na niektórych przedmiotach jest przedstawianie treści w oparciu o aktualnie prowadzone badania naukowe. Wzbogacanie procesu kształcenia treściami naukowymi pozwala studentom na zapoznanie się z rozwojem dziedziny ekonomii i oparciu swojej wiedzy na rzetelnych źródłach. Ponadto podczas spotkania z ZO PKA studenci wyrazili chęci rozwijania swoich kwalifikacji za pomocą dodatkowych certyfikatów związanych z rachunkowością. W miarę możliwości warto rozważyć wprowadzenie dodatkowych szkoleń, które miałyby na celu zdobycie nowych kompetencji, które ułatwiłyby studentom późniejsze konkurowanie na rynku pracy.

Jedynym formalnie wdrożonym mechanizmem motywacyjnym do tej pory jest stypendium Rektora za najlepsze wyniki w nauce. Wszystkie niezbędne informacje dotyczące wymienionego narzędzia mobilizującego studentów do osiągania lepszych wyników w nauce można znaleźć na stronie Uczelni. Studenci podczas wizytacji odnieśli się pozytywnie na temat wpływu zastosowanego rozwiązania na proces uczenia się. W dużym stopniu doceniają również zaangażowanie niektórych nauczycieli akademickich, którzy zachęcają w ciekawy sposób do rozwijania swoich horyzontów naukowych, a tym samym mobilizują do osiągania lepszych wyników.

Dostępne dla studentów procedury pomocy materialnej są przedstawione na stronie internetowej Uczelni oraz prezentowane na inauguracji roku akademickiego. Każdy student ma prawo ubiegać się o stypendium socjalne, zapomogę oraz stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych. Wnioski są rozpatrywane przez komisję stypendialną, w której pracach uczestniczy reprezentant studentów. Środowisko studenckie docenia działanie tej formy wsparcia w procesie kształcenia, która w wielu przypadkach wręcz umożliwia podjęcie studiów.

W Wyższej Szkole Finansów i Informatyki nie ma specjalnego pracownika zajmującego się studentami niepełnosprawnymi, funkcję tę sprawuje dziekanat i Dziekan zgodnie z panującymi regulacjami. Pomimo deficytów w tej kwestii, w regulacjach wewnętrznych Uczelni (regulamin studiów) znajdują się odpowiednie zapisy umożliwiające dostosowanie procesu kształcenia do indywidualnych wymagań. Zgodnie z powyższym wdrożono niezbędne narzędzia w celu zapewnienia równych szans w procesie kształcenia, ale nie zainicjowano wdrożenia polityki informacyjnej i przejrzystych procedur związanych z opieką. Warto dodać na stronę Uczelni informacje dla kandydatów o tym w jaki sposób na Wydziale wspiera się osoby niepełnosprawne i jakie mechanizmy wsparcia są dla nich dostępne tj. specjalne stypendium, zmiana formy zajęć, możliwość udziału asystenta w zajęciach, indywidualny tryb studiów. Ułatwi to osobom z niepełnosprawnościami zweryfikowanie przystosowania Wydziału do ich indywidualnych potrzeb tych studentów.

Zgłaszanie skarg i wniosków przez studentów odbywa się głównie dwoma kanałami informacyjnymi. Pierwszym sposobem najbliższym studentom jest przekazywanie informacji starostom, którzy zgłaszają problemy w zależności od poruszanej sprawy bezpośrednio do dziekanatu lub kontaktują się z reprezentantami samorządu studenckiego. Dzięki temu problemy dotyczące odpowiednich grup studentów są rozwiązywane na bieżąco przez dziekanat. Sprawy indywidualne studentów zwyczajowo są rozstrzygane poprzez bezpośredni dialog z pracownikami Uczelni. W zależności od płaszczyzny poruszonego problemu studenci nie mają trudności w rozmowie z pracownikami tj. kadrą dydaktyczną, dziekanami, pracownikami dziekanatu. W tym celu osoby pełniące funkcje administracyjne mają dopasowane do studentów niestacjonarnych dyżury, w których student ma możliwość zgłoszenia swoich uwag. Jest to na

pewno najszybsza droga zgłaszania skarg, ponieważ w większości przypadków odpowiedź jest przekazywana natychmiastowo. Dodatkową opcją najrzadziej stosowaną przez środowisko studenckie jest zwrócenie się do opiekunów poszczególnych lat. Podczas spotkania z ZO PKA studenci poinformowali, że nie spotkali się z sytuacją braku przystępnej odpowiedzi w ramach procesu kształcenia ze strony obsługi administracyjnej. Ponadto pochwalili aktywną postawę pracowników dziekanatu. Z drugiej strony studenci, nie odczuwają istotnej roli w doskonaleniu warunków odbywanych studiów. W miarę możliwości warto zachęcić środowisko studenckie do zgłaszania swoich przemyśleń, aby umożliwić modyfikacje systemu wsparcia i opieki do potrzeb studentów.

W Uczelni funkcjonuje samorząd studencki, który reprezentuje ogół studentów środowiska akademickiego. Podczas wizytacji aktywnie udzielało się kilku studentów w kręgach reprezentantów środowiska studenckiego, lecz absorbująca praca zawodowa uniemożliwia istotne zaangażowanie w życie Wydziału. Samorząd studentów nie ma potrzeby posiadania swojego pomieszczenia oraz wsparcia finansowego. Nie organizuje żadnych inicjatyw studenckich, a jego główną rolą jest opiniowanie dokumentów dotyczących studentów i uczestnictwo w spotkaniach komisji stypendialnej. Podczas spotkania ZO PKA przedstawiciele studentów stwierdzili, że otrzymują odpowiednie wsparcie ze strony władz Wydziału, aczkolwiek pełnią marginalną rolę w ramach systemu zapewniania jakości kształcenia. Reprezentanci nie mają dostępu do wyników ankiet dotyczących oceny nauczycieli akademickich, dziekanatu, praktyk studenckich i wyników badań opinii absolwentów, przez co nie uczestniczą w pełni w tworzeniu nowych rozwiązań. Ponadto nie widzą integralności Wydziału z Uczelnią działającą w Łodzi. W tym celu warto stworzyć możliwości większego zaangażowania reprezentantów studenckich w procesy jakości kształcenia. W taki sposób studenci będą mieli możliwość bezpośredniego wprowadzania rozwiązań dostosowanych do potrzeb środowiska studenckiego oraz będą mogli pozyskać istotną wiedzę nt. rozwiązań panujących w całej Uczelni.

Na Wydziale w Kaliszu nie funkcjonuje biuro karier, jednak zakres podobnych obowiązków pełni dziekanat we współpracy z władzami Wydziału. W zakresie wsparcia studentów w kontakcie z otoczeniem społeczno-gospodarczym realizowane są cykliczne spotkania z doradcami zawodowymi, podczas których studenci mają możliwość dowiedzenia się w jaki sposób efektywnie przygotować CV, aplikować o pracę w branży oraz jak skutecznie zaprezentować się na rozmowach rekrutacyjnych. Władze Wydziału dążą do organizacji tego typu warsztatów przynajmniej raz w semestrze. Większość studentów w trakcie trwania studiów pracuje zawodowo, w tym połowa zgodnie z kierunkiem studiów, z czego można wywnioskować, iż szkolenia są częściowo potrzebne.

Warto rozważyć spotkania z praktykami odnoszące się do rozwoju kompetencji studentów, bardziej skorelowanych z przyszłą pracą zawodową. Należałoby w tym celu przeprowadzić rozmowę lub ankietę diagnozującą potrzeby środowiska studenckiego. Ponadto jednostka administracyjna jaką jest dziekanat zajmuje się monitoringiem losów zawodowych absolwentów, aby w ten sposób weryfikować następujące aspekty kształcenia:

- kompetencje nauczycieli akademickich,
- wartość merytoryczną zajęć,
- przydatność treści kształcenia w praktyce zawodowej,
- metody kształcenia,
- system oceniania zajęć dydaktycznych,
- dostępność nauczycieli poza zajęciami,
- terminy i plany zajęć,
- bazę dydaktyczną i wyposażenie,
- obsługę administracyjną,
- zbiory biblioteczne i ich dostępność.

Weryfikacja zadowolenia absolwentów szczególnie skupia się na kompetencjach pracowników i na ocenie dostępnej infrastruktury, przez co brakuje aspektów doskonalących program studiów ze względu na dynamicznie zmieniający się rynek pracy. Wprowadzenie pytań dotyczących uzyskanego miejsca pracy, czasu poszukiwania zatrudnienia, średniego wynagrodzenia, itp. ułatwi dostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy oraz umożliwi stworzenie informacji na temat sylwetki absolwenta, pomocnej przyszłym kandydatom na studia.

Studenci nie są odpowiednio poinformowani o sposobie wyznaczania wysokości rat dostępnych na Uczelni. Podczas spotkania z ZO PKA wyrazili obawy, co do opłat za okres wakacyjny, co jest efektem niezrozumienia systemu rat oferowanych przez Uczelnię (10-cio lub 12-to miesięczne raty). Należałoby rozwiązać wątpliwości studentów związanych z tym zagadnieniem.

Środowisko studenckie zgłosiło również na spotkaniu, niedogodność związaną z zamkniętym bufetem w niedzielę oraz brakiem automatu z kawą. Plan zajęć jest skondensowany i nie ma w nim dłuższych przerw, dlatego w miarę możliwości warto pochylić się nad właściwym rozwiązaniem tej trudności, ponieważ może to wpływać na spadek efektywności kształcenia. Stworzenie bardziej przyjaznych warunków na pewno przysłuży się do większego zadowolenia środowiska studenckiego.

8.2

Procedurą doskonalącą system wsparcia i opieki jest ankietyzacja dziekanatu oraz działalność opiekuna roku. Ocena pracy dziekanatu przeprowadzona jest wśród studentów raz na rok. W kwestionariuszu znajdują się pytania dotyczące godzin otwarcia dziekanatu, uprzejmości pracowników, skuteczności rozwiązywania problemów, przekazu informacji, zadowolenia z usług świadczonych przez jednostkę administracyjną. Istnieje także możliwość opisanego tego, co należałoby usprawnić.

Studenci oceniają kolejne kryteria w skali od 1 do 5. Przeprowadzana ankietyzacja umożliwia rozwój jedynie części systemu wsparcia i opieki nad studentami, dlatego w miarę możliwości warto rozważyć rozszerzenie tego narzędzia na inne poszczególne elementy systemu. Brakuje również podsumowań przeprowadzanych badań ankietowych, informacji na temat wypracowanych rozwiązań na zaistniałe problemy oraz sposobów przesłania informacji zwrotnej do studentów. Dotychczas środowisko studenckie nie otrzymało żadnej informacji związanej z badaniami, przez co nie widzą korzyści wynikających z prowadzenia tej formy procedury doskonalenia jakości kształcenia.

Kolejnym istotnym czynnikiem polepszania jakości systemu wsparcia i opieki jest kontakt z opiekunem roku. Studenci mają możliwość wyrażenia swojej opinii bezpośrednio do takiego pracownika, aczkolwiek środowisko studenckie zazwyczaj nie korzysta z tego rozwiązania, dlatego w celu podkreślenia istoty takiego rozwiązania należy organizować spotkania z opiekunem roku i uzgadniać obowiązki takiej osoby oraz politykę wymiany informacji.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Opieka oraz wsparcie kierowane w stronę studentów na kierunku *ekonomia* w zadowalającym stopniu umożliwiają osiągnięcie efektów kształcenia przewidzianych w programie studiów. Wsparcie dydaktyczne oferowane przez nauczycieli akademickich nie wykracza poza zwyczajowo stosowane rozwiązania, aczkolwiek sprawdzają się one adekwatnie w panujących realiach. Ponadto zastosowane rozwiązania

Aspekt praktycznego kształcenia na ocenianym kierunku jest właściwie realizowany i umożliwia odpowiednie przygotowanie studentów do przyszłej pracy. Zaliczenie praktyk w oparciu o bieżącą pracę zawodową dodatkowo ułatwia studentom pogodzenie procesu dydaktycznego z rozwojem praktycznym poza Uczelnią.

Wszystkie niezbędne informacje na temat przedmiotowych efektów kształcenia są przedstawione na pierwszych zajęciach oraz są zawarte w karcie przedmiotu, dzięki czemu studenci są odpowiednio zorientowani na temat procesu kształcenia na każdych zajęciach. Z kolei słabą stroną jest brak łatwego dostępu do wszystkich dokumentów i informacji związanych z jakością kształcenia, co utrudnia zrozumienie stosowanych procedur oraz może być przydatne dla potencjalnych kandydatów na studia. Należałoby zadbać o większą dyseminację istotnych informacji odnoszących się do systemu wsparcia i opieki nad studentami.

Jedynym formalnie wdrożonym mechanizmem motywacyjnym jest stypendium Rektora za najlepsze wyniki w nauce. Ponadto w niektórych przypadkach nauczyciele potrafią zmobilizować studentów do rozwijania swoich horyzontów naukowych. Stypendium i wsparcie dydaktyczne odpowiednio motywuje środowisko studenckie do osiągania lepszych wyników.

Pomoc materialna oferowana przez Uczelnię jest właściwa i skutecznie umożliwia podjęcie studiów w trudnej sytuacji materialnej.

Wydział tylko częściowo wywiązuje się z zapewniania równych szans realizacji programu kształcenia uwzględniając stopień i charakter niepełnosprawności oraz specyfikę kierunku studiów. Należałoby wprowadzać dalsze rozwiązania sprzyjające ułatwieniu studiów dla osób z niepełnosprawnościami i opublikować klarowne instrukcje związane z dostępnymi ułatwieniami.

Studenci mają możliwość zgłaszania skarg i wniosków głównie za pomocą dwóch kanałów: za pośrednictwem starosty grupy lub opiekuna roku. Przyjęte rozwiązania są poprawne, a student w razie wątpliwości otrzymuje odpowiednią pomoc w ramach procesu kształcenia. Stosowane rozwiązania skutecznie utrudniają powstawaniu niepożądanych sytuacji, a przekaz informacji przy takiej małej populacji studentów jest błyskawiczny.

Uczelniana rada samorządu otrzymuje właściwe wsparcie ze strony władz, aczkolwiek w małym stopniu uczestniczy w procesach polepszania jakości kształcenia. Warto utworzyć szersze możliwości zaangażowania studentów w celu wypracowania wspólnych celów.

W Uczelni nie funkcjonuje biuro karier, którego substytutem jest dziekanat. Wspomaga on studentów w kontakcie z rynkiem pracy oraz bada w stosowny sposób losy zawodowe absolwentów. Słabą stroną studiowania są obiekty dotyczące wysokości czesnego oraz brak otwartego zaplecza gastronomicznego w niedziele.

Mankamentem systemu opieki nad studentami kierunku jest brak informacji zwrotnej na temat wyników ankietyzacji (*Ocena zajęć, Ankieta oceniająca pracę dziekanatu, Ankieta weryfikacji efektów kształcenia praktyk zawodowych*), której adresatem powinni być studenci. Opinie studentów znacznie ułatwiają zdiagnozowanie problemów w systemie i powinny sprzyjać działaniom profilaktycznym.

Dobre praktyki

Brak.

Zalecenia

1. Opublikowanie na stronie internetowej Uczelni informacji dotyczących jakości kształcenia, w tym systemu opieki nad studentami i wsparcia w procesie uczenia się.
2. Dalsze działania informacyjne oraz administracyjne mające na celu zniwelowanie barier w procesie kształcenia dla studentów niepełnosprawnych.
3. Rozszerzenie działalności zaplecza gastronomicznego, aby studenci mieli możliwość skorzystać z niego w każdy dzień zjazdowy.
4. Skierowanie informacji zwrotnej do wszystkich interesariuszy wewnętrznych na temat prowadzonej ankietyzacji w ramach doskonalenia systemu wsparcia i opieki nad studentami

5. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny

Zalecenie	Charakterystyka działań doskonalących oraz ocena ich skuteczności
Procedury, kryteria doboru kadry nie zostały sformułowane. Wydział nie posiada opracowanego systemu wspierania rozwoju kadry naukowej.	Zalecenie uwzględniono, poprzez wprowadzenie stosownych procedur.
Niedogodnością jest nieprzystosowanie bazy do osób niepełnosprawnych.	Baza dydaktyczna jest w dalszym ciągu słabo przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych, co jest pochodną tego, że zajęcia odbywają się w wynajmowanym budynku IV LO w Kaliszu. Zalecenie z poprzedniej wizytacji PKA nie zostało zatem zrealizowane, co przyczynia się do niskiej oceny spełnienia kryterium 7.
Od stosunkowo dużego stopnia zobiektywizowania ocen w toku studiów na kierunku „ekonomia” istnieją odstępstwa, które dotyczą pojedynczych przedmiotów zaliczanych w ostatniej sesji. Z niektórych przedmiotów struktura wystawianych ocen odbiega od rozkładu normalnego, a oceny są zawyżone. Dotyczy to m.in. przedmiotów: Język obcy, z którego ocen 5,0 jest 70,0%, 4,5 - 12,1%, 4.0 – 9%, razem - 91,1% to, oceny dobre i wyżej, podobnie Mikroekonomia, gdzie 50 osób na 66 (76%) otrzymało oceny 4.0 i więcej. Przedmiot specjalizacyjny: Ordynacja podatkowa 25 na 26 ocen bardzo dobrych, Wykład do wyboru w języku angielskim jest 74 na 79 ocen bardzo dobrych.	Dokonano weryfikacji zasadności wystawiania ocen z prac etapowych i dyplomowych. Nie stwierdzono rażących przypadków zawyżania ocen.
Uczelnia nie prowadzi współpracy międzynarodowej z innymi uczelniami. Nie wdrożyła również programu wymian krajowych czy zagranicznych.	Podjęto współpracę z uczelnią portugalską University Fernando Pessoa w Porto. Mobilność studentów i kadry akademickiej wymaga aktywizacji .
Dalszy rozwój kierunku wymaga głębszej współpracy z przedstawicielami pracodawców w celu dostosowania się do oczekiwań rynku pracy, nawiązania współpracy między uczelniami krajowymi a przede wszystkim nawiązania współpracy międzynarodowej w celu rozpoczęcia procesu internacjonalizacji kształcenia. Należy również podjąć działania mobilizujące aktywność naukową części kadry akademickiej.	Zawarto porozumienia z 12 przedstawicielami otoczenia społeczno – gospodarczego. Zmieniono profil kształcenia z ogólnoakademickiego na praktyczny. Zmodyfikowano zarówno efekty kształcenia, jak i oferowane specjalności.

